

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

кафедра обліку, аналізу і контролю



*Збірник наукових праць за результатами круглого
столу*



***ПЕРСПЕКТИВНІ
НАПРЯМКИ ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ І
КОНТРОЛЮ: ТЕОРІЯ І
ПРАКТИКА***

Львів-2022

УДК 657: 330
ББК 65.052.21
П 62

Рекомендовано до друку
Кафедрою обліку, аналізу і контролю факультету управління фінансами
та бізнесу
Львівського національного університету імені Івана Франка.
Протокол № 13 від 19 травня 2022 року

Відповідальний за випуск: *в.о. завідувача кафедри обліку, аналізу і контролю*
к.е.н., професор Є.М. Романів

Упорядники: *к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю С.М. Гончарук*
к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю Д.В. Долбнева

П 62 Перспективні напрямки обліку, аналізу і контролю: теорія і практика: Збірник наукових праць за результатами круглого столу (м. Львів, 19 травня 2022 р.). – Львів: ЛНУ, 2022. – 116 с.

ISBN 982-9572-6170-02-2

У збірнику опубліковані тези виступів і доповіді викладачів та студентів за результатами проведення круглого столу «Перспективні напрямки обліку, аналізу і контролю: теорія і практика». Усі доповіді відзначаються актуальністю: їх проблематика обумовлена умовами сьогодення, а також містить бачення авторів щодо проблем і перспектив розвитку обліку, аналізу і контролю під час воєнного стану і у післявоєнний період в Україні.

Матеріали Збірника публікуються вперше.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за точність і достовірність поданої інформації.

© Автори робіт, 2022
© Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022

З М І С Т

Передмова (вступне слово в.о. завідувача кафедри обліку, аналізу і контролю Романів Є.М., к.е.н., професор)	5
Тези доповідей викладачів	
Гончарук С.М., к.е.н., доцент Сучасні аспекти здійснення аудиторської діяльності в Україні	6
Приймак С.В., к.е.н., доцент Про окремі аспекти державного фінансового контролю в сучасних умовах	10
Шевців Л.Ю., к.е.н., доцент Функціонування комерційних банків України за умов війни	14
Шот А.П., к.е.н., доцент Облікова політика підприємства та її вплив на оподаткування і ведення бізнесу	19
Тези доповідей студентів	
Андрусік Сергій Фінансовий результат як категорія аналітичного дискурсу: обліковий аспект (науковий керівник, доцент Лобода Н.О.)	23
Василюк Ірина Удосконалення обліку фінансових інвестицій та аналіз інвестиційного бізнес-клімату в Україні (науковий керівник, доцент Шот А.П.)	26
Діхтярук Дарина Напрямки розвитку економічного аналізу в сучасних умовах (науковий керівник, доцент Приймак С.В.)	33
Первинні електронні документи та вимоги до їх складання (науковий керівник, доцент Шот А.П.)	37
Карапета Марія Організація обліково-методологічного забезпечення земельних ділянок у сільськогосподарських підприємствах: національний та міжнародний аспекти (науковий керівник, доцент Петришин Л.П.)	42
Кравець Марія Система обліку депозитних операцій в комерційних банках (науковий керівник, доцент Шевців Л.Ю.)	49
Мосолова Юлія Методичні аспекти оцінювання ефективності фінансового контролю в сучасних умовах (науковий керівник, доцент Приймак С.В.)	54
Пашенко Анастасія Облік основних засобів і нематеріальних активів у банку (науковий керівник, доцент Шевців Л.Ю.)	60
Підручняк Катерина Сучасні аспекти здійснення фінансових розслідувань в бізнесі (науковий керівник, доцент Приймак С.В.)	66
Сенишин Богдана Особливості застосування зарубіжного досвіду сфери оподаткування в системі фінансової підтримки розвитку малого бізнесу	

(науковий керівник, доцент Гончарук С.М.)	68
Сенишин Богдана	
Обліково-аналітична система, як ефективний механізм управління підприємством в умовах глобалізаційних процесів (науковий керівник, доцент Петришин Л.П.)	76
Сподарик Тетяна	
Аудит бізнес-ризиків як новий напрям здійснення аудиту у сучасних умовах (науковий керівник, доцент Гончарук С.М.)	82
Основні аспекти управління фінансовим станом підприємства в сучасних умовах (науковий керівник, доцент Петришин Л.П.)	87
Федорчук Христина	
Значення бухгалтерських документів в практиці господарської діяльності підприємства (науковий керівник, доцент Шот А.П.)	93
Хмизовець Василина	
Робота банків під час воєнного стану в 2022 році (науковий керівник, доцент Шевців Л.Ю.)	96
Податковий контроль в Україні: особливості та шляхи вдосконалення (науковий керівник, професор Ярема Я.Р.)	101
Чапко Тетяна	
Застосування міжнародних стандартів аудиту в Україні: переваги та недоліки (науковий керівник, доцент Гончарук С.М.)	106
Аутсорсинг як інструмент ведення бухгалтерського обліку (науковий керівник, доцент Петришин Л.П.)	110

Передмова

Наявність міцної та стабільної фінансової основи – запорука позитивного розвитку держави в цілому.

Для цього у ринковому середовищі має бути чітко налаштований облік і фінансова система країни. Адже, навіть, найретельніше спланований і продуманий корисливий злочин в економіці залишає свій відбиток у первинних реєстрах бухгалтерського обліку і звітності, певних планових і нормативних документах.

Тому для швидкого виявлення фінансових правопорушень необхідно досконало використати такі поняття як аналіз і контроль всіх планово-економічних показників, їх взаємозв'язок та теоретична доцільність за певні періоди часу.

Значна роль у цьому питанні відводиться чіткому законодавству та відповідним нормативно-правовим нормам та роз'ясненням щодо їх використання у практичній діяльності.

Кафедра висловлює вдячність студентам, які активно долучилися до круглого столу і підготували змістовні доповіді. Розуміємо, що з таким потенціалом майбутніх фахівців буде кому відновлювати економіку України, сприяти її процвітанню і зміцненню позицій нашої держави серед провідних країн світу.

***В.о. завідувача кафедри обліку, аналізу і контролю
Романів Є.М., к.е.н., професор***

Тези доповідей викладачів

Гончарук С.М., к.е.н., доцент

*Львівський національний університет імені Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку, аналізу і контролю*

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Нещодавні події в усьому світі, включно з пандемією коронавірусу, військовими діями в Україні доводять, що аудит повинен спиратися на ризики, з якими стикається суб'єкт аудиту. Ці ризики включають як поточні, так і майбутні обставини.

Ринок аудиту стає все тіснішим. Замовники стають все вибагливішими. Піднімаються все частіше питання, щодо адекватності наданих позитивних аудиторських висновків і забезпечення належного регулювання аудиторської діяльності. Міжнародні великі компанії витісняють вітчизняні, яким все важче залишатись конкурентоспроможними в сучасному середовищі. Професійна думка, щодо достовірності фінансової звітності, аудиторів міжнародної компанії, яка має відоме «ім'я» в реаліях є більш вагомим за рахунок репутації, порівняно з компаніями вітчизняної площини, хоча послуги вони можуть надавати не менш якісно.

Аудиторський ризик є ключовою категорією в аудиті та має враховуватись аудитором на кожному етапі виконання аудиторського завдання: починаючи від узгодження умов завдання з аудиту, планування аудиту, встановлення рівня суттєвості аудиторської перевірки, виборі методів та способів організації аудиту, до підготовки аудиторського звіту. Згідно з МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» [1] аудиторський ризик у загальному розумінні - це ризик того, що аудитор висловить невідповідну аудиторську думку в разі, якщо фінансова звітність суттєво викривлена. Загальний

аудиторський ризик включає такі компоненти: ризик суттєвого викривлення (поєднує властивий ризик та ризик контролю); ризик невиявлення. Давши оцінку ризику внутрішнього контролю та властивого ризику, аудитор визначає ризик невиявлення, що пов'язаний із характером, часом та обсягом процедур, які визначає аудитор для зменшення аудиторського ризику до прийнятно низького рівня.

Відповідно до Закону № 2258 аудитор провадить аудиторську діяльність у складі аудиторської фірми та/або як фізична особа-підприємець чи провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником аудиторської фірми. Згідно звітних даних САД за 2020 рік в аудиторських фірмах працювало 2153 аудиторів, у тому числі за основним місцем роботи 1886 осіб (рис. 1).

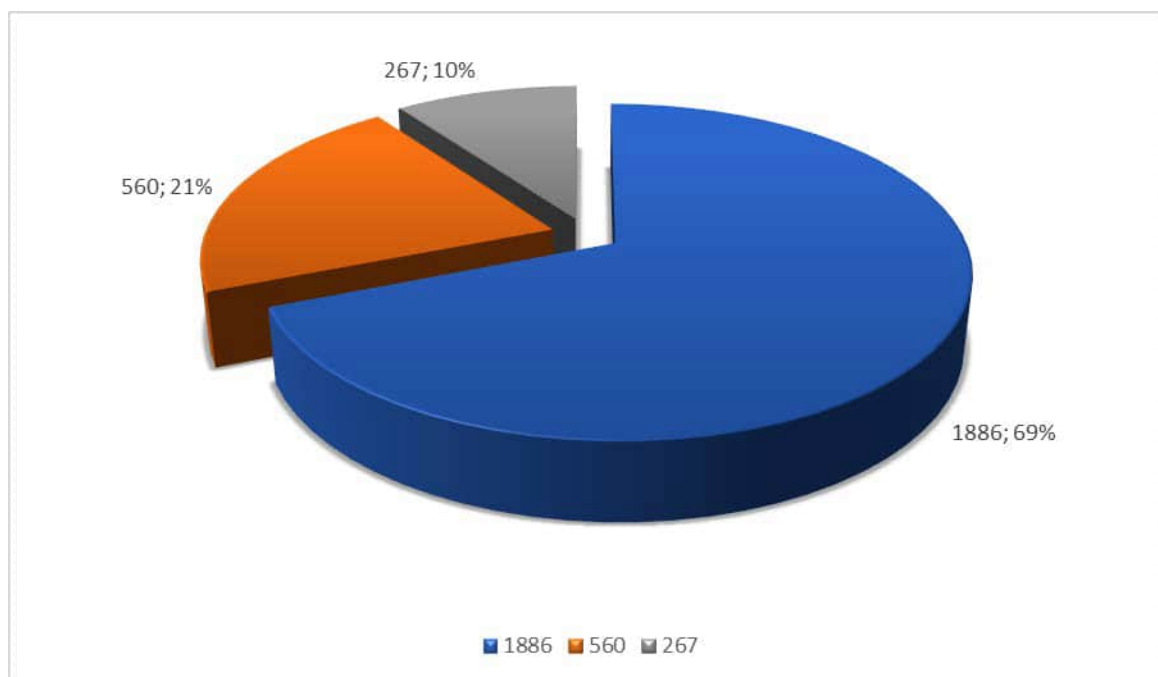


Рис. 1. Показник розподілу аудиторів у 2020 році

Складено за даними [2]

Всього в САД, згідно звітних даних, за основним місцем роботи працювало 5 390 осіб:

1. Аудитори, які проводять аудиторську діяльність у складі аудиторської фірми, працюючи за основним місцем роботи.
2. Аудитори, які проводять аудиторську діяльність у складі аудиторської

фірми, працюючи за сумісництвом.

Аудитори, які не проводять аудиторську діяльність.

Відповідно до Закону України № 2258, САД можуть надавати аудиторські послуги лише після включення до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності. Станом на 31.12.2020 в Реєстрі знаходилось 893 САД, із них 851 аудиторська фірма та 42 фізичних осіб – підприємців. Найбільша кількість САД зосереджена у місті Києві та Київській області, а саме: 433 аудиторських фірм та 17 фізичних осіб – підприємців.

Вимога до аудиторських навичок змінюється. Професійного скептичного підходу та виконання аудиторських процедур більше недостатньо для того, щоб бути хорошим аудитором. Відтепер потрібно набагато більше стратегічного мислення та орієнтації на бізнес для професійного виконання своїх обов'язків.

Підвищення шансів фінансового успіху суб'єктами аудиторської діяльності забезпечується, передусім покращенням якості аудиторських послуг наданих професійними кадрами та розширенням їх діапазону з застосуванням спеціалізованого аудиторського програмного забезпечення, а також володінням галузевими методиками проведення аудиту. Надання аудиторських послуг клієнту, з врахуванням вимог міжнародних стандартів, законодавства ЄС, застосуванням передового досвіду з питань проведення аудиту, специфіки функціонування клієнта, підвищить зацікавленість до аудиту.

Аудитори, які правильно визначають ризики бізнесу, можуть виходити за рамки визначення цих ризиків, їх аналізують, зможуть ухвалювати належні аудиторські рішення та надавати ефективні аудиторські рекомендації.

Забезпечення впевненості в якості систем контролю, управління і ризик-менеджменту – це загальновизнаний базовий елемент роботи аудитора. Аудиторський контроль забезпечує впевненість в частині організаційного управління, управління ризиками та процедурами контролю для сприяння суб'єкту господарювання в досягненні своїх стратегічних, операційних, фінансових цілей і забезпечення відповідності регуляторним вимогам. Забезпечення поглибленого розуміння процесів через рекомендації щодо

підвищення результативності діяльності економічного суб'єкту є елементом ціннісної пропозиції, як одна з основних характеристик стратегічних досліджень аудиту. Аудит служить каталізатором підвищення результативності і продуктивності підприємства завдяки поглибленому розумінню та рекомендаціям на основі аналітичної роботи і оцінки даних і бізнес-процесів.

Аналіз результатів аудиторської діяльності та стану ринку аудиторських послуг свідчить, про те, що даний сектор економіки потерпає від змін які відбуваються в країні. Серед позитивних змін на ринку аудиторських послуг можемо виділити: збільшується кількість замовлень; розширюється спектр послуг, які надають аудиторські фірми; зростає професійна кваліфікація працівників аудиторських фірм. Негативним є те, що, скорочується кількість сертифікованих аудиторів; зростають ціни на послуги аудиторів; відсутні методичні рекомендації щодо проведення нових видів аудиту та надання послуг, що і потребує подальших наукових досліджень та розробок.

Очікується, що через деякий час підприємницькі структури не будуть витрачати на аудиторські послуги стільки ж грошей, адже період, коли аудиторські компанії допоможуть їм стати на західних біржах і остаточно вдосконалити свою структуру, пройде. А злиття й поглинання в окремо взятого підприємства теж проходять не щодня. Підприємства, які збираються здійснити вихід на світовий ринок капіталу, його здійснять. А це означає, що для аудиторів підприємства залишаться просто стійким фундаментом заробітку, купуючи тільки дві-три регулярні послуги. Ріст же доходів припиниться або його будуть забезпечувати компанії подрібніше, але вже у меншому обсязі. Отже, аудиторам в Україні необхідно удосконалювати та розвивати спектр консультаційних послуг, що обумовлено зростанням попиту на них серед вітчизняних підприємств, а також, здійснюючи пошук нових джерел доходу, проводити політику співпраці з підприємствами середнього та малого бізнесу, що, в свою чергу, забезпечить позитивну тенденцію стабільності діяльності в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. К.: Міжнародна федерація бухгалтерів Аудиторська палата України, 2017. 842с.

2. Звіти Аудиторської палати України до Кабінету Міністрів. URL: <http://www.apu.com.ua/zvit-do-kmu>

Приймак С.В., к.е.н., доцент

*Львівський національний університет імені Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку, аналізу і контролю*

ПРО ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Тривалі, інколи недостатньо системні зміни підходів до управління національною економікою України зробили неминучим радикальне перетворення одного з найважливіших важелів державного управління, - державного контролю. Наслідком такої перманентності стало те, що державний контроль втратив ефективність, йому стало притаманне епізодичне безсистемне ситуативне фрагментарне охоплення фінансових, у т.ч. бюджетних та податкових відносин суб'єктів національної економіки. Наразі незавершеність процесу трансформації не дозволяє одержувати інформацію про законність, доцільність та ефективність розподілу і використання фінансових ресурсів держави для розробки довгострокової та середньострокової стратегій розвитку її економічної системи.

Слід нагадати, що час від часу у наукових колах активізувалася дискусія щодо: розвитку державного фінансового контролю в умовах ринкової економіки України; розвитку системи фінансового контролю в Україні; доцільності запровадження сучасних моделей системи ДФК, проведення організаційно-функціональної структуризації системи ДФК, визначення стану

та проблем її розвитку; організації і здійснення державного контролю в Україні; організації системи державного аудиту в Україні; тощо [1, 2, 3].

Також теоретико-методологічні та практичні аспекти державного контролю продовжують активно досліджувати І. Дрозд, І. Стефанюк та інші вчені і практики. Проте, позитивно оцінюючи окремі результати досліджень у напрямі пошуку шляхів побудови ефективної системи державного контролю в Україні, слід констатувати факт існування суттєвих недоліків в її функціонуванні.

Протягом останнього десятиріччя законодавча та виконавча гілки влади України фактично втратили координуючу та спрямовуючу роль у формуванні політики стосовно управління державним майном та державними фінансовими ресурсами, у т.ч. здійсненні контролю. Існуючі проблеми державного управління обумовили інституціональну розбалансованість державного контролю. Стан фінансово-бюджетної дисципліни істотно погіршився, що загрожує національній безпеці України у фінансовій сфері.

З року в рік продовжують виявлятися масові факти розкрадання бюджетних коштів, інших порушень фінансового та майнового характеру. Це відбувається на тлі того, що кількість підприємств, організацій та установ, діяльність яких підлягає перевірці, стрімкими темпами зменшується (у 1997 р. – 80075, а у 2013 р. – 6040, у 2018 р. – 1546, у 2020 р. – менше 1000).

Суттєвою для подальшої оцінки рівня господарської правосвідомості керівників державних підприємств, організацій та установ, інших розпорядників бюджетних коштів, а також рівня превентивності проведених контрольних заходів та прийнятих за їх результатами управлінських рішень є інформація про те, що зберігається негативна тенденція до зростання обсягів порушень, у т.ч. за їх видами, окрім періоду, починаючи з 2016 р., адже прямим рішенням голови уряду України був встановлений мораторій на проведення контрольних заходів з 2014 р. Варто звернути увагу й на той факт, що показники обсягів порушень у вартісному виразі, виявлених Держаудитслужбою та Рахунковою палатою України у 2006 – 2015 рр.

дозволяють висловити окремі припущення щодо певних тенденцій ставлення державної влади до фінансового контролю.

Характеризуючи якість управління державними ресурсами, слід зважати на те, що з року в рік найбільш поширеними порушеннями фінансово-бюджетної дисципліни в державі залишаються:

- ✓ порушення вимог Бюджетного кодексу в частині нецільового використання бюджетних коштів,
- ✓ взяття до сплати зобов'язань понад затверджені асигнування, відволікання бюджетних коштів у довготривалу дебіторську заборгованість;
- ✓ зайве витрачання бюджетних коштів внаслідок оплати завищених обсягів та вартості виконаних робіт і наданих послуг;
- ✓ витрачання бюджетних коштів на придбання меблів, обладнання, автотранспорту та інших матеріальних цінностей з перевищенням граничних нормативів, а також на утримання автотранспорту понад встановлені ліміти;
- ✓ незаконна передача державного та комунального майна суб'єктам недержавної форми власності;
- ✓ незастосування обов'язкових процедур державних закупівель;
- ✓ зниження вартості активів внаслідок непроведення індексацій, а також в результаті неоприбуткування придбаного майна та лишків товарно-матеріальних цінностей [4, 5].

Виходячи з динаміки кількості проведених заходів контролю органами ДФК можна стверджувати, що функціонування як системи державного управління, так і системи ДФК знаходиться на незадовільному рівні, про що також свідчить ряд макроекономічних показників стану національної економіки, зокрема скорочення виробництва, дефіцит державного бюджету, високий рівень державного боргу тощо.

Отже, суттєве удосконалення діяльності органів ДФК може бути досягнуто завдяки:

- ✓ усвідомленню парламентом та урядом України важливості здійснення державного контролю, як єдиного інструменту забезпечення центрів

прийняття управлінських рішень державного значення інформацією про фактичний стан справ у національній економіці;

✓ реалізації концепції превентивного контролю, що сприятиме оптимізації заходів контролю, економії бюджетних коштів на їх проведення та утримання органів державного контролю, формуванню необхідної доказової бази з метою подальшого відшкодування державі завданих збитків, а також зменшення кількості та обсягів фінансових порушень у майбутньому;

✓ централізації ДФК, що дозволить консолідувати зусилля в частині контролю повноти формування, законності, доцільності та ефективності розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів держави та суб'єктів господарювання державної форми власності, усунути факти

✓ дублювання заходів контролю, створити єдину інформаційну бази про заходи контролю та їх результати, оптимізувати витрати на утримання органів ДФК.

Список використаних джерел:

1. Басанцов І.В. Розвиток державного фінансового контролю в умовах ринкової економіки України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. екон. наук : спец. 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит. Ірпінь, 2008. 34 с.

2. Виговська Н.Г. Розвиток системи фінансового контролю в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. екон. наук : спец. 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит. К., 2010. 36 с.

3. Іванова І. Державний фінансовий аудит: Парадигми розвитку: монографія. К.: Академвидав, 2010. 168 с.

4. Дмитренко Г.В. Організація і здійснення державного контролю в Україні (фінансово-економічні аспекти): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з держуправління: спец.: 25.00.02 – механізми державного управління. К., 2011. 36 с.

5. Шевчук О.А. Сутність системи державного фінансового контролю. *Фінансовий простір*. 2015. № 1 (17). С. 304-308.

Шевців Л.Ю., к.е.н., доцент

*Львівський національний університет імені Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку, аналізу і контролю*

ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ ЗА УМОВ ВІЙНИ

ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ ЗА УМОВ ВІЙНИ

Банківську систему вважають кровоносною системою економіки, умовою стабільного функціонування економіки, бізнесу та виконання державного бюджету в тому числі і в умовах війни. Лише злагоджена і безперебійна робота банків в умовах війни, може здійснити як реструктуризацію економіки в цілому так і стабілізацію економіки країни. При цьому слід зазначити, що банки забезпечують платежі населення та бізнесу, а вільні кошти бізнесу та значну частку заощаджень населення зберігають на рахунках у банках, і використовують для кредитування.

Метою дослідження є функціонування комерційних банків України за умов війни, зокрема вплив чинників на їх стан, та визначення напрямів розвитку.

Злагоджена і безперебійна робота банків в умовах війни є важливішою, ніж у мирний час. Саме тому, Національний банк України створив умови для роботи банків у надскладних умовах, які ґрунтуються на принципах:

- захист інтересів клієнтів банків, перш за все вкладників (банки зберігають доступ до власних та кредитних коштів, платежів і переказів);
- визначення умов діяльності банків та їх ліквідності;
- відображення реального фінансового стану банків [1].

В умовах воєнного стану Правління Національного банку України затвердило ряд заходів, зокрема: Постанова НБУ №18 від 24.02. 2022 р. «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану»; «Основні

засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану» від 15.04.2022 р. (відповідно до Конституції України, Закону України «Про Національний банк України», Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», згідно Закону України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні», та Закону України «Про валюту і валютні операції»), що дозволить НБУ протидіяти агресії росії на фінансовому фронті; вирішенню проблем українських біженців (порядок дій банків у разі зарахування готівкових коштів на рахунки фізосіб на суму понад 400 тис. грн та ненадання документів про джерела походження на запит банку згідно Постанови від 8 квітня 2022 року № 69 «Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 23 березня 2022 року»). НБУ зберігатиме власну інституційну, фінансову та операційну незалежність для належного виконання своїх функцій і для підтримки стабільної роботи банківської системи, активізував кредитування бізнесу; надаватиме підтримку державному бюджету шляхом купівлі цінних паперів Уряду України на первинному ринку, вживає необхідних антикризових заходів для підтримки належного рівня ліквідності банківської системи.

За деякими оцінками, сукупні потреби у фінансуванні відновлення економіки України становитимуть близько 1 трильйона доларів США (табл.1).

Таблиця 1

Джерела фінансування економічної відбудови України

Орієнтовна структура джерел фінансування економічної відбудови України	Обсяг, млрд дол. США
Кредити та гранти міжнародних організацій (МВФ, Світовий банк, ЄБРР та ін.)	200
Офіційне двостороннє фінансування, кошти структурних фондів ЄС	200
Репарації з боку РФ (включаючи доходи від реалізації конфіскованих активів, відрахування з експорту енергоносіїв)	400
Фінансова допомога міжнародного бізнесу, громадських організацій	100
Боргове фінансування, у тому числі під гарантії провідних країн	100
Всього (орієнтовно)	1000

Станом на 15.04.2022 року ліквідність банківської системи (депозитні сертифікати + кореспондентські рахунки) досягла рекордних значень з початку війни і становила 227 млрд грн (+9,2 млрд грн за тиждень), в тому числі [1]:

- у депозитних сертифікатах НБУ – 170,1 млрд грн (+2,6 млрд грн за тиждень);
- на кореспондентських рахунках в НБУ – 56,7 млрд грн (+6,7 млрд грн за тиждень);
- близько 50 млрд грн знаходиться у вигляді готівки в касах банків.



Рис. 1. Ліквідність банківської системи України за умов війни

На рис. 1. спостерігаємо високу банківську ліквідність на 15.04.2022р, що перевищує норматив ліквідності (55 млрд грн) в 4 рази, на тлі низького рівня монетизації економіки (менше 40% ВВП). Зазначене пояснюється зростанням державних витрат шляхом боргового їх фінансування, і збільшення грошової маси в економіці на 23 млрд грн (за тиждень), з яких близько 10 млрд грн поповнили ліквідність банків, а решта 13 млрд грн – було абсорбовано НБУ через інші монетарні операції (погашення довгострокових кредитів рефінансування тощо) [1]. Водночас на рис.2 спостерігаємо зростання структурного профіциту ліквідності (депозитні сертифікати мінус кредити рефінансування), який станом на 15.04.2022 р. досяг 45 млрд грн (рекордне значення з початку війни).



Рис. 2. Профіцит ліквідності банківської системи

Джерело: [1]

Проте, діяльність банківської системи не потребує додаткового фондування, а структурний профіцит призводить до зниження банками депозитних процентних ставок. Так, у квітні поточного року середні процентні ставки за строковими депозитами населення знизились на 75 б.п. (до 7,5% річних станом на 18.04), що майже вдвічі нижче інфляції. Проте, прибуток банківської системи за 2022 рік знаходиться на найвищому рівні (понад 90 млрд грн за станом на лютий 2022 року).

Національний банк України оприлюднив звіт про діяльність фінансового сектору за підсумками I кварталу 2022 року. Дані звітності свідчать, що обсяги гривневих коштів фізичних осіб збільшилися за квартал на 10.8% за рахунок коштів на вимогу, в іноземній валюті – зменшилися на 8.6% у доларовому еквіваленті. Кошти суб'єктів господарювання знизилися за квартал на 13.1% у гривні та на 10.6% у іноземній валюті. Зросли темпи інфляції в березні 2022 року до 13,7% проти 10% в січні 2022 року, але НБУ залишив облікову ставку на рівні 10 %. Кількість збиткових банків за 1-й квартал зросла з 5 до 25 установ [2]. Попри обстріли всієї території країни, фінансова система забезпечує безперебійну грошову підтримку майже 11 млн внутрішньо переміщених осіб, з яких понад 4 млн виїхали за кордон, у тому числі –

розрахунки за кордоном здійснюються гривневими пластиковими картами, що були емітовані українськими банками. Пенсійна система також виконує свої зобов'язання перед літніми людьми, а розрахункова палата безперебійно обслуговує міжбанківський грошовий обіг. Проте зменшилися кошти юридичних осіб за 1-й квартал на 10,9%, з урахуванням девальвації обмінного курсу гривні на 16,9%. Також бізнес зменшив залишки коштів у банківській системі на 75 млн грн та \$950 млн у валютному еквіваленті. В умовах військової агресії НБУ як кредитор останньої інстанції підтримав кредитами рефінансування 47 банків, збільшивши портфель на 30 млрд грн. Однак зменшилися залишки на рахунках українських клієнтів у іноземних банках з майже \$5 млрд до \$2,5 млрд, що вказує на значний вплив валютної ліквідності й суттєве збільшення операцій щодо використання банківських карток за кордоном. Враховуючи зазначене вище, стабільність банківської системи виступила складовою інституційної спроможності держави.

Отже, функціонування національної банківської системи в умовах воєнного стану, має достатній ресурс міцності для посилення своїх посередницьких функцій та розширення кредитної підтримки економіки – забезпечення проблем фінансування бізнесу. Національний банк підтримуватиме тісну взаємодію з Урядом для сприяння залученню необхідного зовнішнього фінансування від міжнародних організацій та країн-партнерів, докладатиме зусиль для виконання цілей, критеріїв та заходів із реформування економіки та фінансової системи, передбачених співпрацею з МВФ, іншими міжнародними фінансовими організаціями та інституціями ЄС.

Список використаних джерел:

1. Ресурси України для фінансової стабільності під час війни та відбудови. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/22/686099/>
2. Огляд банківського сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bankivskiy-sektor-u-i-kvartali-zberig-visokulikvidnist-ta-operatsiynu-pributkovist-popri-voyenni-diyi--bankivskogo-sektoru>.

Шот А.П., к.е.н., доцент

*Львівський національний університет імені Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку, аналізу і контролю*

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ОПОДАТКУВАННЯ І ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Облікова політика – це фундамент, на якому базується весь бухгалтерський облік підприємства, а наказ про облікову політику - перший і головний документ на підприємстві, який регламентує порядок ведення бухгалтерського обліку.

У зв'язку з цим, формування облікової політики є надважливим завданням для бухгалтера будь-якого підприємства, оскільки від її змісту залежатиме не тільки об'єктивність і достовірність фінансової звітності, але вона може суттєво вплинути на оподаткування та ведення бізнесу.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16. 07. 1999 р.[1], облікова політика – це принципи, методи і процедури, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Згідно МСБО 8 [2], облікова політика – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності.

Підприємство самостійно за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів визначає свою облікову політику, а також зміни до неї.

Слід зауважити, що фіксувати в обліковій політиці слід тільки ті принципи і методи обліку й оцінки активів чи зобов'язань, які передбачають декілька варіантів на вибір підприємства, або щодо яких є невизначеність. Головне призначення облікової політики, на наш погляд, - обрати найвигідніші методи обліку, які дозволяють на їх основі скласти якісну, достовірну і

зрозумілу користувачам фінансову звітність та забезпечити прозору систему оподаткування.

Формувати облікову політику повинні усі без винятку підприємства, у тому числі суб'єкти малого підприємництва. При цьому, без сумніву потрібно враховувати організаційно-правову форму, галузеві особливості економічної діяльності, обсяги виробництва та інші специфічні ознаки діяльності конкретного підприємства.

Облікова політика повинна застосовуватися постійно з року в рік, вона розробляється підприємством на тривалий період його діяльності. Отже, перевидавати наказ про облікову політику щороку не потрібно, а лише у разі внесення до облікової політики змін, які за обсягом охоплюють більшу частину тексту або суттєво впливають на її зміст. У цьому випадку наказ про облікову політику доцільно повністю викласти в новій редакції [3].

У контексті зближення бухгалтерського і податкового обліків, доцільно здійснювати формування облікової політики у тісному взаємозв'язку з податковим плануванням. Адже в сьогоденних умовах ведення бізнесу від обраної підприємством облікової політики безпосередньо залежить податковий результат його діяльності.

Розкривати обрану облікову політику у фінансовій звітності необхідно шляхом опису: 1) принципів оцінки статей звітності; 2) методів обліку щодо окремих статей звітності.

Проведенні дослідження показали, що на практиці доволі поширеною є ситуація, коли підприємство безвідповідально ставиться до формування облікової політики, та не надає його розробці належної уваги. Головною причиною цього власне є, на наш погляд, нерозуміння впливу облікової політики на оподаткування.

Враховуючи положення пп. 20.1.44 ст. 20 Податкового кодексу України [4], які надають право податковим органам проводити перевірку правильності та повноти обчислення фінансового результату, все частіше зростає інтерес податківців до облікової політики. У цьому контексті доцільно

визначити типові помилки облікових політик, які доволі часто на практиці допускає бізнес та виявляють податківці.

До них зокрема можна віднести такі найбільш поширені:

– використання запозиченої або «стандартної» облікової політики, тобто облікові політики, завантажені з інтернету та частково перероблені під потреби підприємства. Такий підхід не забезпечить упорядкування облікового процесу та не надасть аргументів на користь платника податку при перевірці.

– облікова політика не має нести в собі детальний опис управлінських процесів та внутрішніх положень підприємства про комерційну, маркетингову, цінову політику, оскільки розкриття такої інформації перед податковими органами несе для підприємства додаткові ризики. Разом з тим, облікова політика не повинна бути занадто стислою, і як мінімум визначити облікові підходи у випадках, коли НПСБО передбачають можливість вибору із запропонованих варіантів методів оцінки, амортизації активів, ведення обліку господарських операцій, організації обліку тощо.

– складаючи облікову політику, не потрібно просто цитувати НПСБО чи методичні рекомендації або включати до неї облікові процедури, які підприємство не застосовує, або операції, які підприємство не здійснює та інші.

Важливим для бізнесу є питанням щодо відповідальності за порушення встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку згідно обраною обліковою політикою. Внесення недостовірних даних до фінзвітності можуть згідно зі ст. 1642 КУпАП призвести до застосування до посадових осіб підприємства штрафу у розмірі від 136 до 255 грн. (при повторному протягом року притягненні до відповідальності за те ж порушення - від 170 до 340 грн.). Накладати штраф мають право тільки органи Державної аудиторської служби. Це стосується посадових осіб підприємства, що ведуть облік бюджетних коштів.

Доцільно зауважити, що віднедавна наказ про облікову політику припинив бути суто бухгалтерським документом. Від його положень суттєво залежить податковий результат. Зважаючи на це, слід особливо ретельно

підходити до питання формування облікової політики і не допускати того, щоб її норми суперечили чинному бухгалтерському законодавству, зокрема НП(С)БО. Оскільки помилка в бухгалтерському обліку, як правило, впливає на обчислення суми податку на прибуток, а це в свою чергу на застосування штрафних санкцій до підприємства.

Отже, якщо податківці виявлять, що недотримання наказу про облікову політику призвело до заниження об'єкта обкладення податком на прибуток, санкції можуть застосовуватися не тільки до посадових осіб, але й підприємства.

Таким чином, облікова політика загалом та її елементи зокрема мають суттєвий вплив на оподаткування, організацію та ведення бізнесу, є інструментом який забезпечує достовірність і прозорість фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Пробухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

2. Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки. МСБО 8. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text.

3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України. Наказ Мінфіну України від 27.06.2013 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>.

4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. №2755 - УІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

Тези доповідей студентів

Андрусік С.О.,

*бакалавр спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю*

Лобода Н.О.,

наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ЯК КАТЕГОРІЯ АНАЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

На сучасному етапі розвитку економіки України, зокрема за роки її незалежності, відбуваються кардинальні зміни соціально-економічної та політичної сфер суспільства, які зумовлюють посилення уваги до усвідомлення цих змін, аналізу існуючих проблем та визначення шляхів їх подальшого вирішення.

Фінансовий результат є досить складною та багатовимірною категорією, що визначає ефективність діяльності підприємств. В зв'язку з цим, зростає роль та значення обліку як однієї з найважливіших функцій управління, через що актуальними є дослідження проблемних питань обліку фінансових результатів підприємств і напрямків його удосконалення.

Перш за все, проаналізувавши теоретичні положення, опубліковані праці вітчизняних і зарубіжних вчених, варто зазначити, що однією з актуальних проблем досліджуваної теми є відсутність єдиного трактування терміну "фінансові результати". Разом з тим, в нормативно-правовому забезпеченні, що є важливим елементом організації обліку фінансових результатів, станом на сьогодні термін "фінансові результати" детально не розглядається.

Для цілей бухгалтерського обліку згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 від 30.11.99 р. рахунок 79 "Фінансові результати" має наступні субрахунки [1]:

Шифр та назва субрахунку	Характеристика субрахунку
791 "Результат операційної діяльності"	Визначається прибуток (збиток) від операційної діяльності підприємства. За кредитом субрахунку відображається в порядку закриття рахунків сума доходів від реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг та від іншої операційної діяльності (рахунки 70 "Доходи від реалізації", 71 "Інший операційний дохід"), за дебетом - сума в порядку закриття рахунків обліку собівартості реалізованої готової продукції, товарів, робіт і послуг, адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат (90 "Собівартість реалізації", 92 "Адміністративні витрати", 93 "Витрати на збут", 94 "Інші витрати операційної діяльності")
792 "Результат фінансових операцій"	Визначається прибуток (збиток) від фінансових операцій підприємства. За кредитом субрахунку відображається списання суми в порядку закриття рахунків обліку доходів від участі в капіталі та інших фінансових доходів, за дебетом - списання фінансових витрат з рахунків 95 "Фінансові витрати" та 96 "Втрати від участі в капіталі"
793 "Результат іншої діяльності"	Визначається прибуток (збиток) від іншої діяльності підприємства. За кредитом рахунку відображається списання суми в порядку закриття рахунків обліку доходів від інвестиційної та іншої діяльності підприємства, за дебетом - списання витрат з рахунку 97 "Інші витрати"

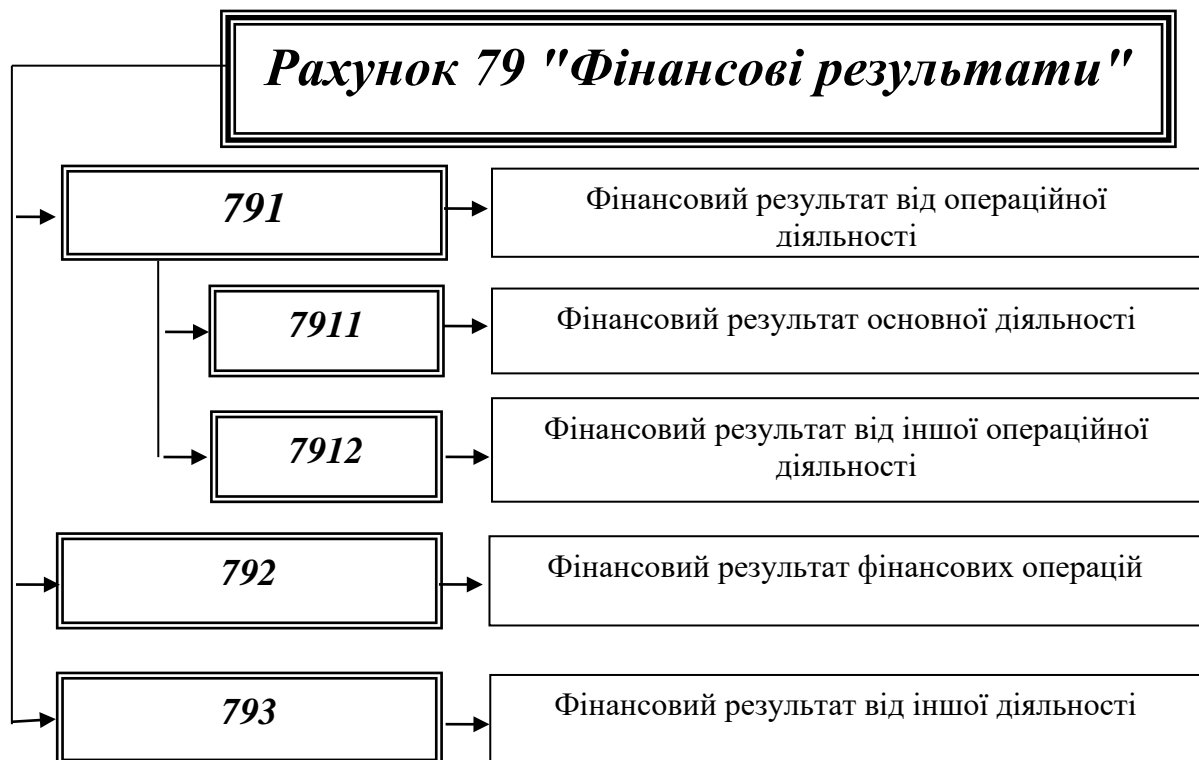
Однак, ці субрахунки не відповідають визначенням в Інструкції № 291 рахункам обліку доходів та витрат. Зокрема, на субрахунку 791 "Результат операційної діяльності" об'єднані два види діяльності підприємства – основна та інша операційна, як і на субрахунку 793 "Результат від іншої діяльності" два – інвестиційна та інша. Все це ускладнює процес розрахунку фінансових результатів від різних видів діяльності підприємства.

Зокрема, Олійничук О. І. акцентує увагу на: "розмежування обліку фінансових результатів за видами операційної діяльності (основна та інша операційна) пропонується введення аналітичних рахунків 7911 "Результат основної діяльності" та 7912 "Результат іншої операційної діяльності" до рахунку 791 "Результат операційної діяльності" та внесення відповідних змін до діючої форми Звіту про фінансові результати" [2].

В свою чергу, Лежненко Л. пропонує "деталізувати субрахунок 791 "Результат операційної діяльності" за субрахунками другого порядку 7911 "Результат основної діяльності" та 7912 "Результат іншої операційної

діяльності" [3]. Натомість Никифорак І.І. вважає "до рахунку 791 "Результат операційної діяльності" запропоновано введення субрахунку 7911 "Фінансовий результат основної діяльності" та субрахунку 7912 "Фінансовий результат іншої операційної діяльності (за видами діяльності)" [4].

Відтак, на підставі наукових досліджень щодо вдосконалення рахунку для обліку фінансових результатів пропонується внести зміни до робочого плану рахунків:



Проведене дослідження дає змогу зробити висновок, що закріпивши на законодавчому рівні сутність поняття "фінансові результати" та внісши зміни до діючого Плану рахунків можна досягти інформативності та повноти визначення фінансових результатів діяльності підприємств в Україні.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Н.О. Лобода, О. М. Чабанюк. К.: АЛЕРТА, 2022. 224 с.
2. Олійничук О. І. Витрати, доходи та прибуток у системах обліку й аналізу лісогосподарських підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук:

08.00.09. Тернопіль, 2011. 20 с.

3. Лежненко Л. І. Облік і аудит формування фінансових результатів (на прикладі хлібопекарних підприємств України) : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2009. 24 с.

4. Никифорак І. І. Облік та аналіз операційної діяльності підприємств міського транспорту : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Тернопіль, 2008. 20 с.

Василюк І.В.,

*бакалавр спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю*

Шот А.П.,

наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО БІЗНЕС-КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

В умовах економічної та фінансової кризи надзвичайно важливу роль для будь-якого суб'єкта господарювання відіграють фінансові інвестиції. Головною властивістю даного виду фінансових вкладень є здатність акумулювати найбільші за обсягами ресурси. У зв'язку з цим виникає необхідність в забезпеченні ефективного управління інвестиційними процесами, належному відображенні інформації про залучені інвестиції на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності, а отже, зростає потреба в пошуку напрямів оптимізації інвестиційного бізнес-клімату суб'єкта господарювання.

Основним національним положенням, яке регулює бухгалтерський облік фінансових інвестицій в Україні, визначає методологічні засади формування в обліку інформації та її розкриття у фінансовій звітності, є НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції». Згідно даного національного стандарту під

фінансовими інвестиціями розуміються активи, котрі утримуються суб'єктами господарювання з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів), зростання вартості капіталу або інших вигід для інвестора [1].

Головним фактором, який впливає на ведення обліку фінансових інвестицій є період їх утримання та можливість реалізації в будь-який момент часу, відповідно до чого інвестиції поділяються на довгострокові і поточні та обліковуються на різних синтетичних рахунках.

Для обліку фінансових інвестицій Інструкцією № 291 передбачено рахунки 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» та 35 «Поточні фінансові інвестиції». Поточні фінансові інвестиції характеризують інвестиції у високоліквідні ринкові цінні папери з метою залучення тимчасово вільних коштів терміном менше одного року. Між тим довгострокові фінансові інвестиції, на відміну від поточних, характеризують собою вкладення на термін більше одного року з метою одержання додаткового прибутку або ж надання впливу (корпоративні права, опціони на придбання і продаж акцій) на об'єкт інвестування.

Для будь-якого суб'єкта підприємництва основним пріоритетом є правильне відображення в обліку інформації щодо фінансових результатів його діяльності. В свою чергу для фінансових інвестицій, як одному із напрямів отримання прибутку, неабияку роль відіграє пошук шляхів покращення їх відображення в обліку.

Більшість проблем, які виникають у вітчизняних бухгалтерів, пов'язані з оцінкою та обліком інвестицій. З огляду на це, слід розрізняти фінансові інвестиції, що утримуються з метою одержання прибутку, контролю та інших вигод, та активи, що придбані для перепродажу. Такі інвестиції є звичайним товаром для людей, діяльність яких безпосередньо пов'язана із купівлею та продажем цінних паперів. Тому норми і правила, визначені НП(С)БО 12 "Фінансові інвестиції", повинні поширюватись на всі суб'єкти господарювання, за винятком бюджетних установ і професійних торговців цінними паперами.

Зокрема, до інших проблем, які виникають під час обліку фінансових

інвестицій відносять:

1. Порушення вимог НП(С)БО 12 стосовно класифікації фінансових інвестицій. Фінансові інвестиції в асоційовані, дочірні підприємства та у спільну діяльність не відносяться до тих, які обліковуються за методом участі у капіталі. Якщо суб'єктом господарювання виявлено помилку у класифікації фінансових інвестицій її потрібно виправити з урахуванням необхідних змін в оцінці фінансових інвестицій на останню звітну дату.

2. Досить часто первісна оцінка фінансових інвестицій здійснюється без урахування витрат на сплату державного мита за укладення відповідних угод та комісійних винагород фінансовим посередникам. Виправлення здійснюється на суми відповідних витрат, що не були включені до вартості.

3. Фінансові інвестиції в асоційовані та дочірні підприємства, у спільну діяльність не оцінюються на звітну дату за методом участі у капіталі. Для здійснення правильної оцінки фінансових інвестицій необхідно мати достовірну інформацію про результати діяльності об'єкта інвестування та його майновий стан. Виправлення цієї помилки здійснюється шляхом коригування вступного сальдо нерозподіленого прибутку на початок року.

4. Проблеми оцінки прибутку (збитку) від операцій з дочірніми, асоційованими та спільними підприємствами. Дохід (збиток) від реалізації або придбання активів інвесторами за угодами визнається повністю та одразу без урахування даних відносно подальшого руху відповідних активів.

5. Якщо інвестор придбав активи у дочірнього підприємства, то сума прибутку (збитку) об'єкта інвестування від цієї операції, яка припадає на частку інвестора, відображається лише після перепродажу цих активів іншим особам або в періодах амортизації придбаних нематеріальних активів.

6. Облік фінансових інвестицій у непов'язані сторони. Незважаючи на обов'язковість, більшість інвесторів, які мають суттєвий вплив на об'єкти інвестування, не застосовують в обліку метод участі в капіталі. Це можна пояснити тим, що даний метод є новим і досить складним для сприйняття; а також не узгоджений з вітчизняним податковим законодавством щодо

оподаткування прибутку [2].

З огляду на це, для удосконалення обліку фінансових інвестицій необхідно розробити комплексну систему, яка б ґрунтувалася на специфічних умовах економічного і політичного життя України.

У вітчизняній практиці доцільно встановити різні альтернативи для обліку інвестицій у пов'язані сторони: основний підхід, відповідно до якого облік інвестицій у дочірні підприємства здійснюється шляхом застосування методу участі в капіталі; альтернативний, коли інвестиції обліковуються за фактичною собівартістю вкладеного капіталу або переоціненою вартістю, яка відповідатиме справедливій вартості об'єктів на ринку.

Збільшення корисності та оперативності одержання бухгалтерської інформації щодо операцій з фінансовими інвестиціями можна досягти шляхом комп'ютеризації бухгалтерського обліку та складання звітності. Вітчизняні науковці вважають, що система інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку фінансових інвестицій повинна включати такі складові: єдину систему формування довідників, систему визначення облікових показників та уніфіковану систему документування. Впровадження даних систем на підприємствах забезпечить низку переваг, зокрема дасть змогу спростити обліковий процес, отримати більш достовірну облікову інформацію стосовно фінансових інвестицій.

Зокрема, основними напрямками удосконалення обліку фінансових інвестицій є:

- повне висвітлення в обліку і звітності інвестиційних процесів на підприємстві;
- отримання достовірної інформації про інвестиційні доходи і витрати;
- чітке розмежування результатів кожного виду діяльності суб'єкта господарювання.

Зазначені рекомендації сприятимуть систематизації та впорядкуванню методики обліку та оцінки фінансових інвестицій. Проте, варто зазначити, що успішний розвиток підприємства, вдосконалення виробництва та підвищення

показників його діяльності безпосередньо пов'язані з інвестиційною привабливістю об'єктів інвестування.

Міжнародні спостереження свідчать, що Україна, володіючи значним внутрішнім ринком, розгалуженим промисловим і сільськогосподарським потенціалом, багатими та різноманітними природними ресурсами, а також вигідним геополітичним розташуванням, може стати одним із провідних споживачів інвестицій.

Важливу роль у реалізації державної промислової політики відіграють капітальні інвестиції, адже вони є фундаментальним параметром відтворювального процесу, що визначає можливість оновлення основного капіталу, проведення структурних реформ, стійкого довгострокового економічного та соціального розвитку країни [3].

У 2021 р. індекс капітальних інвестицій зріс проти аналогічного періоду 2020 р. і становив 113,0%. За цей період зростання обсягу капітальних інвестицій спостерігалось за значною більшістю видів економічної діяльності й найбільше – у сфері мистецтва, спорту, розваг та відпочинку, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги та інших видів послуг.

Окрім капітальних інвестицій провідну роль для розвитку національної економіки відіграють прямі іноземні інвестиції (ПІІ).

У 2017 році розмір ПІІ у зв'язку з важкими економічними та політичними обставинами в країні скоротилися на 3,1%, після чого було незначне зростання у 2018 році з подальшим скороченням інвестицій у 2019 році. Лише у 2021 році спостерігається значне поліпшення обсягу прямих іноземних інвестицій, динаміку якого можна проаналізувати використовуючи дані подані на рис. 1.

Отже, за даними рис. 1 можна дійти висновку, що у 2021 році прямі іноземні інвестиції в Україну склали 5128 млн. дол. США. Проте, за аналогічний період минулого року спостерігається негативні тенденції припливу іноземного капіталу. Це означає, що інвестори не вводили, а, навпаки, виводили інвестиційні ресурси, в грошовому еквіваленті це становило 400 млн дол. США. Варто зауважити, що більшою мірою це було пов'язано з

пандемією коронавірусу, унаслідок якої спостерігається скорочення ПІ у всьому світі.



Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2017 по 2021 рр.

Джерело: [4]

Досягнення стабільного економічного росту економіки України прямо залежить від покращення її інвестиційного клімату. Адже це безпосередньо буде сприяти механізму залучення іноземних інвестицій. До основних шляхів покращення інвестиційної політики відносять імплементацію всіх необхідних законодавчих змін, приватизацію державних підприємств за допомогою залучення більшої кількості потенційних покупців, проведення онлайн-аукціонів; а також поширення механізмів спільного інвестування. Разом із дотриманням макроекономічної стабільності, некритичного рівня інфляції, помірною податковою навантаження можна досягти стабільного зростання обсягів залученого іноземного капіталу у вітчизняну економіку.

Враховуючи наслідки повномасштабного вторгнення Росії в Україну, далекосяжний вплив гуманітарної кризи на міжнародний розвиток у довгостроковій перспективі, для світового співтовариства особливого значення набуває впровадження комплексних рішень, в центрі яких стоятимуть ключові

пріоритети розвитку нашої держави, а саме відновлення та розвиток економіки, відбудова зруйнованої інфраструктури, на що потрібні значні фінансові та інвестиційні ресурси. В свою чергу, інвестиції та удосконалення обліку відображення їх на рахунках відіграватиме ще важливішу роль для суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12. Фінансові інвестиції. затв. наказом МФУ від 26.04.2000 р. № 91 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text>

2. Матрос О. М. Облік фінансових інвестицій в ринкових умовах господарювання / Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: традиції, проблеми, перспективи: *Збірник тез доповідей учасників V наукової конференції.* – 2007. – 277с. URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/709>

3. Ольвінська Ю. О., Березорудський А. М. Статистичний аналіз інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання в Україні. *Ефективна економіка.* 2021. № 8. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/91.pdf

4. Прямі іноземні інвестиції. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2021/>

Діхтярук Д.С.,
бакалавр спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю
Приймак С.В.,
наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Економічний аналіз перебуває у періоді розвитку через потребу адаптуватися суб'єктів бізнесу до сучасних умов господарювання. Актуально звернути увагу на саме такі умови, як: обмеженість ресурсів, дефіцит джерел фінансування, періодичні фінансові кризи, які є характерними для сучасного стану розвитку економіки країни.

Економічний аналіз є найважливішою складовою економічних наук, у вирішальній мірі показує достовірність та надійність висновків, які ґрунтуються на співвідношенні стану, перспектив розвитку та ефективності діяльності суб'єктів господарювання різного рівня.

Сьогодні економічний аналіз стає вагомим інструментом в оптимізації облікової, податкової, інвестиційної, кредитної, маркетингової політики підприємств. Проте досвід показує, що можливості економічного аналізу для вирішення цих проблем повною мірою не реалізується на багатьох підприємствах [1].

Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства необхідно враховувати нерівномірність розвитку систем, децентралізацію функцій управління, ймовірнісний характер процесів. Оскільки в сучасних умовах змінюються завдання й функції аналізу, тому можна виділити нові завдання і перспективи розвитку економічного аналізу на даному етапі:

- глибоке вивчення потреб ринку, вимог споживачів щодо конкурентоспроможності продукції;

- визначення пріоритетних напрямків зовнішньоекономічної діяльності;
- ефективність інвестицій;
- вивчення кредитної і конкурентної здатності суб'єктів господарювання всіх організаційно-правових форм власності [2].

З розвитком ринкових відносин відбувається розширення сфери економічного аналізу. Перш за все аналітичні дослідження будуть спрямовані на визначення пріоритетних напрямків зовнішньоекономічної діяльності; ефективність інвестицій; вивчення кредитної і конкурентної здатності суб'єктів господарювання всіх організаційно-правових форм власності.

На сьогодні актуальним напрямком для економічного аналізу стає інвестиційний аналіз. Розвиток виробництва викликає необхідність модернізації виробничих потужностей, здійснення капітальних інвестицій, визначення та пошуку джерел фінансування для здійснення інвестиційних проектів. За останні роки можна спостерігати, що відбулося збільшення кількості підприємств, які за рахунок ефективного управління своєю діяльністю почали володіти значним капіталом для інвестування в діяльність інших компаній. При великому виборі видів інвестицій підприємство стикається із необхідністю обирати варіант інвестиційного рішення. Це неможливо без урахування таких факторів, як: вид інвестиції, вартість інвестиційного проекту, обмеженість фінансових ресурсів, доступних для інвестування, ризик, пов'язаний з прийняттям того чи іншого рішення тощо.

Економічний розвиток країни значною мірою обумовлений рівнем інвестиційної діяльності. В умовах глобальної світової інтеграції особливе місце посідає процес прямого іноземного інвестування. Саме іноземні інвестиції є тим джерелом ресурсів, яке може стимулювати розвиток національної економіки. Однією з ключових характеристик, яка обумовлює залучення підприємством інвестицій, є інвестиційна привабливість. Найважливіше місце під час аналізу інвестиційної привабливості підприємств посідає оцінювання стану фінансово-господарської діяльності економічних

об'єктів, оцінювання фінансових ризиків та вірогідності банкрутства. Внаслідок цього зростає необхідність проведення аналізу інвестиційної привабливості підприємств з метою визначення виробничої і фінансової стратегії, що дозволить у максимально короткі строки поліпшити фінансово-господарський стан та претендувати на здобуття потрібних для подальшого розвитку фінансових ресурсів.

У сучасних умовах зростає значення аналізу як власного фінансового стану підприємства, так і його ділових партнерів. Головним джерелом інформації для цього стає бухгалтерська (фінансова) звітність. Одночасно виникає потреба в розвитку методичних положень її аналізу, спрямованого на удосконалення аналітичних можливостей окремих звітних форм, створення дієвих механізмів оцінки негативних факторів, що впливають на фінансовий стан підприємств і вживання своєчасних заходів щодо його оздоровлення.

Політика держави спрямована на побудову інноваційної економіки, оскільки впровадження інновацій є головним чинником забезпечення ефективності діяльності окремих підприємств та економіки країни в цілому. Інновації та інноваційна діяльність ще не розглядалася як самостійний об'єкт, тому виникають проблеми, які пов'язані з обліком інновацій, розкриттям інформації про них у фінансовій звітності, обґрунтуванням системи показників ефективності інноваційної діяльності, розробкою комплексних методик її аналізу. Оцінювання результатів інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, її облік та аналіз вимагають нових концептуальних підходів. Це обумовлює необхідність розвитку ще одного напрямку економічного аналізу – інноваційного [3].

Також неабияке місце займає маркетинговий аспект діяльності підприємств, що проявляється у формуванні стилю мислення споживача, у підтримці конкурентоспроможних позицій, трансформації загальної моделі комплексного економічного аналізу в цілому. Це зумовлює розширення сфери аналітичних досліджень та зміну їх цільової орієнтації. Маркетингова діяльність передбачає вирішення багатьох аналітичних завдань, пов'язаних з

дослідженням ринку, його кон'юнктури тощо. Маркетингові дослідження дають змогу сформуванню виробничу програму, визначити сферу та механізми ділового партнерства в ресурсозабезпеченні та ресурсовикористанні, сервісному обслуговуванні тощо. У такий спосіб досягаються мінімізація втрат і втраченої вигоди, переконливість управлінських дій, маневреність виробничо-фінансового менеджменту. Таким чином, орієнтація всієї діяльності підприємств на продаж товарів, продукції, робіт, послуг зумовлює необхідність розвитку ще одного напрямку аналітичних досліджень – маркетингового аналізу, спрямованого на вивчення ринків збуту, попиту на продукцію, її конкурентоспроможності, комерційного ризику, формування цінової політики підприємств.

У майбутньому однією областю наукових і прикладних досліджень має стати перспективний аналіз, спрямований на вивчення можливих варіантів розвитку підприємств, вироблення методів досягнення найбільш бажаних результатів, обґрунтування планів розвитку організації в умовах невизначеності і ризику. Для цього необхідно більш широке впровадження в практичну діяльність економіко-математичних методів і сучасних технологій обробки економічної інформації.

Взагалі можна говорити про те, що аналітична наука перебуває в стані розвитку, вимагають уточнення, доповнення та адаптації до нових умов господарювання розроблені в попередні періоди методики аналізу використання економічного потенціалу підприємств, виробництва продукції, її собівартості, фінансового стану підприємств. Особливої актуальності набувають методи аналізу та оцінки ефективності інвестиційно-інноваційних проектів, а також дослідження впливу ефективності інвестицій та інновацій на ефективність господарської діяльності організацій, що реалізує інвестиційний проект.

Питання щодо напрямів розвитку економічного аналізу в сучасних умовах потребує подальшого дослідження та перегляду низки методологічних підходів, збагачення його концептуальних положень результатами вітчизняних

і західних наукових розробок, адаптованих до українських умов.

За допомогою економічного аналізу розробляється стратегія розвитку підприємства, обґрунтовується вибір оптимальних варіантів управлінських рішень, здійснюється контроль за їх виконанням, оцінюються результати діяльності підприємства та виявляються причини негараздів і наявні резерви.

Список використаних джерел:

1. Вечтомова І.І. Шляхи розвитку економічного аналізу в сучасних умовах. *Міжнародний науковий журнал*. Вип. 7, 2016. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/20368/1/185-187.pdf>

2. Петрецька О.С. Економічний аналіз: перспективи розвитку. Вип. 3 (3), 2015. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/60595/56339>

3. Шестерняк М.М.. Сучасний економічний аналіз та його основні види. *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Вип. 20, 2018. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/20_3_2018ua/34.pdf

Діхтярук Д.С.,

*бакалавр спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю*

Шот А.П.,

наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

ПЕРВИННІ ЕЛЕКТРОННІ ДОКУМЕНТИ ТА ВИМОГИ ДО ЇХ СКЛАДАННЯ

На сьогодні сучасні технології дозволяють підприємству вести бухгалтерську звітність в електронному виді, але первинну документацію все ж здійснюють на папері, проте і останню можна оформляти в електронному виді. Для цього є всі законні підстави, про що свідчить і позиція держави і податкових органів, яка виражена у відповідних офіційних документах. Звісно,

повіддю електронний вид не витіснить паперовий варіант, але може скласти неабияку конкуренцію.

Держава регламентує електронний документообіг трьома основними законами, а саме: Законом «Про електронні документи та електронний документообіг», Законом «Про електронні довірчі послуги», який в свою чергу прийшов на заміну Закону «Про електронний цифровий підпис» від 2003 року, а також слід зважати на Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Виходячи з цих інформативно-правових документів складається загальна картина ведення електронного документообігу та зберігання електронних документів в електронному виді.

Згідно статті 5 Закону «Про електронні документи та електронний документообіг» електронний документ – це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа. У цьому ж законі сказано, що електронний документ може бути створений, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму. Візуальною формою подання електронних документів є відображення даних, які він містить, електронними засобами або на папері, у формі придатній для приймання його змісту людиною [1].

Ця стаття закону прямо каже, що електронний документ може передаватися в електронній формі, а візуалізація такого документа може бути як в електронній формі, так і на папері. Тобто документи можливо передавати у звичному форматі XML, а для візуалізації можна обрати, наприклад, формат PDF.

За Законом «Про електронні документи та електронний документообіг» в розділі II статті 7 цього закону сказано, що оригіналом електронного документа вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, у тому числі з електронним підписом автора або підписом прирівняним до власноручного підпису, і в цьому ж розділі дається роз'яснення щодо питання необхідності створення документа як в паперовому вигляді так і в електронному. Звучить воно наступним чином: «Якщо автором створюється

ідентичне за документарною інформацією та реквізитами електронний документ та документ на папері, кожен з документів є оригіналом і має однакову юридичну силу» [1].

Отже, первинні документи можуть бути створенні як в паперовому так і в електронному і матимуть однакову юридичну силу за наявності обов'язкових реквізитів.

За роз'ясненнями щодо того які реквізити слід вважати обов'язковими в перовому документі, потрібно звернутися до Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України» [2].

На електронних документах, які підписані електронним підписом має проставлятися позначка точного часу згідно з оновленим Законом «Про електронні довірчі послуги» [5]. Оскільки позначка часу підтверджує існування документу на момент його підписання. А мітка часу може зберегти актуальність сертифікату електронного підпису, яким був підписаний такий документ. Тобто якщо підписаний електронний документ без мітки точного часу, то він буде вважатися дійсним лише до закінчення дії сертифікату електронного підпису. Якщо використовувати мітку часу при накладанні електронного підпису, то і на момент підписання електронного підпису він був дійсним, то і після закінчення дії сертифікату електронного підпису документ вважатиметься все одно дійсним.

На сьогоднішні законодавство не дає повного переліку первинних документів, які використовуються в бухгалтерському обліку, а деякі основні види первинних документів не мають затвердженої форми. Проте серед основних первинних документів можна виділити: видаткова накладна; товарно-транспортна накладна; акт приймання виконаних робіт (послуг); касові ордери (прибутковий та видатковий); рахунок-фактура (інвойс); бухгалтерська довідка [3].

Формат зберігання первинних документів законодавством чітко не вказується, тобто підприємство самостійно обирає формат. Можна безпосередньо зберігати первинні документи в програмному забезпеченні або

вивантажити їх окремими файлами архіву. Також дозволено зберігати первинні документи окремо від програмного забезпечення.

У розділі III статті 13 Закону «Про електронні документи та електронний документообіг» зазначено, що суб'єкти електронного документообігу повинні зберігати електронні документи таким чином щоб їх можна перевірити і перевірити їх цілісність на носіях, яких вони зберігаються. Чітко вказано, що при зберіганні електронних документів обов'язкове додержання таких вимог, а саме:

- інформація, що міститься в електронних документах, повинна бути доступною для її подальшого використання;
- має бути забезпечена можливість відновлення електронного документа у тому форматі, в якому він був створений, відправлений або одержаний;
- у разі наявності повинна зберігатися інформація, яка дає змогу встановити походження та призначення електронного документа, а також дату і час його відправлення чи одержання [1].

А також передбачено Наказом Міністерства юстиції України 11.11.14 року №1886/5 окремий формат для довготривалого і постійного (понад 10 років) зберігання формат даних для створення текстових електронних документів призначено PDF/A-1.

Щоб сказати, скільки повинні зберігатися електронні первинні документи, потрібно спиратися на Наказ Міністерства фінансів України №88, в якому сказано, що електронний документ має зберігатися стільки ж часу, скільки в паперовому вигляді. Якщо акт виконаних робіт має зберігатися 3 роки в паперовому виді, то відповідно і електронному вигляді він має зберігатися стільки ж часу [4].

Отже, сьогодні тема електронного документообігу дуже актуальна, оскільки це передбачає менші затрати часу, зниження витрат на друк, доставку документів, а також меншу ймовірність загублених документів та дебіторської заборгованості. Держава сама виступає за те, щоб працювати в електронному

вигляді. Кабінет Міністрів схвалив рішення про остаточний перехід на електронний обмін документами, зміни мали запрацювати вже з 1.10.19 року.

Список використаних джерел:

1. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України. URL: <https://www.zakon.cc/law/document/read/851-15> (дата звернення 27.04.2022р.)

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 02.05.2022р.)

3. Первинні документи в бухгалтерському обліку: види, вимоги, заповнення. URL: <https://edin.ua/pervinni-dokumenty-v-buxgalterskomu-obliku-vidi-vimogi-zarovnennya/> (дата звернення 10.05.2022р.)

4. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку (Наказ Міністерства фінансів України №88). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 10.05.2022р.)

5. Про електронні довірчі послуги: Закон України. URL: <https://www.zakon.cc/law/document/read/2155-19>

Каранета М.В.,
магістр спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю
Петришин Л.П.,
наук. керівник: д.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК У
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ: НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТИ**

Земля є природним середовищем, в якому живе людина, це природна матерія і територіальний простір існування та розвитку людського суспільства. Земельні ресурси виступають матеріальною основою будь-якої діяльності людини. Отже, належне відображення інформації про земельні ресурси в системі первинного, аналітичного, синтетичного обліку та звітності має велике значення для підприємств різних галузей виробництва.

Україна володіє значним земельно-ресурсним потенціалом. Земельний фонд нашої держави становить 60,35 млн. га, або близько 6% території Європи. У цілому площа сільськогосподарських земель становить 41,5 млн. га, або 68,7% площі усієї території України, а площа ріллі – 32,5 млн. га, або 78,4% усіх угідь. На частку лісів та лісовкриті площі припадає 15,6%, забудовані землі – 6,0%, води – 4,0%, інші землі – 5,7%.

До початку економічних перетворень в Україні земля перебувала у виключній державній власності. З прийняттям Конституції України, Земельного та Цивільного кодексів України, змінилися земельні відносини, землекористування стало платним. Введення, крім державної і комунальної приватної власності на землю, поява земельних відносин ринкового типу і включення землі у економічні відносини поставило вимогу суттєвого розширення інформаційної бази про землекористування.

У зв'язку з цим Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачено обов'язкове відображення в бухгалтерському обліку вартості землі та права користування нею. Законом України «Про оцінку земель» передбачено обов'язкове проведення грошової (експертної) оцінки земельних ділянок у випадку відображення їх вартості та права користування у бухгалтерському обліку [1].

Поняття «земельні ресурси» має багато визначень, оскільки трактується з різноманітних точок зору. Насамперед земля – це природне середовище, в якому народжується і живе людина, природна матерія і територіальний простір існування та розвитку людського суспільства, головний елемент екологічної системи.

Земля є основою державності народу, основою національного самовизначення, однією з основних характеристик держави. Земля є одночасно предметом, знаряддям і засобом праці, елементом виробничих відносин, які виникають у процесі її використання й привласнення результатів праці.

З метою організації облікового забезпечення земельних відносин слід також врахувати ряд особливостей землі як об'єкту обліку. Такими особливостями виділено наступні аспекти.

1. Об'єктом обліку є не земля взагалі, а окремі земельні ділянки.
2. Земельні ділянка для цілей бухгалтерського обліку класифікуються як один з об'єктів основних засобів.
3. На вартість земельних ділянок не нараховується амортизація (п. 22 НП(С)БО 7).
4. Такий об'єкт основних засобів не може бути ліквідований.
5. Збільшення первісної вартості земельної ділянки можливе лише у разі її дооцінки.
6. Капітальні витрати на поліпшення земель (меліоративні, осушувальні, іригаційні та інші роботи) не збільшують первісну вартість об'єкта, а визнаються як окремий об'єкт основних засобів (а субрахунку 102) і є об'єктом амортизації (пп.5.1.2 НП(С)БО 7) [2].

Переважає більшість науковців «земельні ресурси» зводять до понять «активу», «земельного капіталу», «природного капіталу», «біологічних активів» тощо.

Землі України за цільовим призначенням поділяють на категорії, а зокрема: сільськогосподарського призначення; житлової і громадської забудови; природно-заповідного й іншого природоохоронного призначення; оздоровчого призначення; рекреаційного призначення; історико-культурного призначення; лісогосподарського призначення; водного фонду; промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони, іншого призначення.

Бухгалтерський облік земельних ресурсів реалізується через відображення в первинних документах, звітах, реєстрах синтетичного та аналітичного обліку із рознесенням даних за кореспондуючими бухгалтерськими рахунками.

Перейнявшись лише питанням правового закріплення власності на землю, держава не забезпечила належного облікового відображення процесів використання сільськогосподарських земель, унаслідок чого останнім завдано значної шкоди. Відсутність єдиної стандартизованої методики бухгалтерського обліку земель та розроблених рекомендацій із відображення земельних ресурсів у звітності сучасних сільськогосподарських підприємств зумовлює організаційну та методичну проблематику бухгалтерського обліку операцій із земельними ресурсами. Забезпечити вирішення цих проблем, реалізацію законодавчих норм можна лише за умови визнання землі активом та об'єктом бухгалтерського обліку, розробки і впровадження обліково-інформаційного забезпечення земельних відносин.

Земельні ресурси сільськогосподарського призначення, насамперед, є основним засобом виробництва. У бухгалтерському обліку методологічні засади формування інформації про земельні ділянки на правах власності визначає НП(С)БО 7 «Основні засоби». Згідно з п. 5 даного положення, земельні ділянки визнаються активом та зараховуються до складу основних засобів за первісною вартістю (на підставі Державного акту на право приватної

власності на землю). Тим же п. 5 НП(С)БО 7 виокремлено окремий об'єкт обліку – капітальні витрати на культурно-технічні заходи з поверхневого поліпшення земель для сільськогосподарського використання, що не пов'язані з будівництвом та проводяться за рахунок капітальних вкладень (іригація, осушення та інше подібне капітальне поліпшення землі) [1].

За міжнародними стандартами бухгалтерського обліку методика обліку основних засобів, до яких належать земельні ділянки сільськогосподарського призначення, що використовуються підприємством для здійснення основного виду діяльності, для передачі в оренду іншим підприємствам або для адміністративних цілей (зайняті власником), регулює МСБО 16 «Основні засоби» [2].

Оскільки земля використовується не лише для виробництва продукції, а є просторово-територіальним базисом для розміщення будівель, у міжнародній бухгалтерській практиці землю як основний засіб обліковують за окремими класами активів: «Земля» та «Земля та будівлі».

Формування інформації у бухгалтерському обліку про оренду земельних ресурсів та її розкриття у фінансовій звітності визначено НП(С)БО 14 «Оренда». Відповідно до п. 8 даного положення, земельна ділянка, отримана на умовах операційної оренди, відображається орендарем – сільськогосподарським підприємством на позабалансовому рахунку за вартістю, вказаною в угоді про оренду.

МСБО 17 «Оренда» розроблено окремі питання обліку орендованих земельних ділянок, відповідно до якого порядок відображення земельних ділянок, що заходяться в оренді, залежить від виду оренди – фінансової або операційної. Раніше сільськогосподарські підприємства орендували земельні ділянки та земельні паї згідно з положеннями НП(С)БО 14 та МСФЗ 17 «Оренда», такі договори обліковувалися як операційна оренда. Якщо договором не передбачено передачу права власності орендарю, тоді орендар не отримує основні ризики та вигоди, пов'язані з володінням земельною ділянкою чи паєм. Отже, орендовані земельні ресурси не визнавалися у звіті про

фінансовий стан орендатора, а орендні платежі за договором відображалися у складі витрат у звіті про сукупний дохід.

З 1 січня 2019 р. набрав чинності Стандарт з обліку оренди МСФЗ 16 «Оренда», який для договорів оренди (фінансової та операційної) вводить єдину модель обліку оренди. Згідно із цією моделлю, якщо орендару передається право контролювати використання ідентифікованого активу протягом визначеного періоду часу, то будь-яка оренда повинна визнаватися на балансовому обліку та у Звіті про фінансовий стан орендатора.

Земельні ділянки, що не задіяні у виробничому процесі підприємства, а утримуються для здачі в оренду чи продажу, методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про такі земельні ділянки визначають НП(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» та НП(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність».

За МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість» земля стає інвестиційною нерухомістю в тому разі, якщо планується одержати економічні вигоди від збільшення її вартості у довгостроковій перспективі (а не від продажу у короткостроковий термін за умов звичайної господарської діяльності) та коли ще точно не визначено напрям використання утримуваної земельної ділянки на звітну дату. Згідно з п. 55 МСБО 41 «Сільське господарство», підприємство має обліковувати сільськогосподарські ділянки за правилами МСБО 16 «Основні засоби» або МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість» залежно від того, який зі стандартів найбільш прийнятний за конкретних обставин.

Право користування земельною ділянкою, відповідно до п. 5 НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи», відображається у складі нематеріальних активів у групі «Права користування майном». Аналогічний підхід закладений у МСБО 38 «Нематеріальні активи».

В економічній літературі нерідко земельні ресурси ототожнюють зі специфічними біологічними активами, оскільки вони відповідають критеріям визнання таких активів (контролюються підприємством, дають сільськогосподарську продукцію або додаткові біологічні активи, вартість може

бути достовірно визначена, може приносити економічні вигоди (земельну ренту)). Попри це НП(С)БО 30 «Біологічні активи» виключає землю сільськогосподарського призначення зі складу біологічних активів та зараховує до об'єктів основних засобів [3].

Як за міжнародними, так і за національними стандартами земельні ділянки сільськогосподарського призначення залежно від способу набуття прав власності та користування у сучасній системі бухгалтерського обліку розглядаються як: основний засіб; нематеріальний актив; об'єкт орендних відносин; інвестиційна нерухомість (табл.1).

Таблиця 1

Класифікація земельних ресурсів у бухгалтерському обліку залежно від способу набуття прав власності та користування

Спосіб набуття права власності та користування	Основний засіб	Право володіння користування розпорядження	Є активом підприємства, щодо якого реалізуються повною мірою права володіння, користування та розпорядження
	Нематеріальний актив	Право користування	Є об'єктом обліку, щодо якого обмежено розпорядчі функції
	Об'єкт орендних відносин	Право користування	Відображається на позабалансових рахунках
	Інвестиційна нерухомість	Право володіння	Утримуються з метою отримання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу

* Джерело: [1]

Отже, можна дійти висновку, що чинна практика обліку земельних ресурсів сільськогосподарського призначення в Україні за мінімального прояву – дезінформує, а за максимального – унеможливує відображення повного спектру характеристик об'єкта для задоволення інформаційних потреб.

Моніторинг типової проблематики обліку земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах України генерує висновок про поверховий концептуальний підхід і незадовільний рівень організації та методики обліку земель, що призводить до недостовірного відображення

більшості фінансово-господарських подій. Відсутність адекватної методології правової ідентифікації та бухгалтерського обліку земельних ресурсів ускладнює та спотворює результати формування необхідної для зовнішніх і внутрішніх користувачів інформаційної бази.

Список використаних джерел:

1. Ярмолюк, О. Ф. Теоретичні аспекти відображення земельних ресурсів сільськогосподарських підприємств в обліку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/25606>
2. Жук В.М. Бухгалтерський облік земель сільськогосподарського призначення: теорія і практика /Збірник наукових праць. *Луцький національний технічний університет*. 2008. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/buhgalterskiy-oblik-zemel-silskogospodarskogo-priznachennya-teoriya-i-praktika.html>
3. Бруханський Р. Ф., Бінчаровська Т. А. Теоретичні і прикладні аспекти бухгалтерського обліку у сфері землекористування. *Економічний аналіз*. 2018. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/1641/6565656728>

Кравець М.Б.,

*бакалавр спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю*

Шевців Л.Ю.,

наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

СИСТЕМА ОБЛІКУ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

Особливістю діяльності банківської установи, як одного з видів комерційного підприємництва є те, що переважна більшість його ресурсів формується не за рахунок власних, а за рахунок позикових засобів. Основними джерелами залучених ресурсів на сьогоднішній день є депозитні операції, сутність яких полягає у залученні тимчасово вільних коштів клієнтів у банківську систему. Відповідно до п. 1.1 гл. 1 Положення «Про порядок здійснення банками України вкладних операцій з юридичними і фізичними особами» № 516, депозит – це грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України, або в іноземній валюті, або банківські метали, які банк прийняв від вкладника, або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору [1].

Бухгалтерський облік депозитних операцій ґрунтується на загальноприйнятих у міжнародній практиці принципах: безперервності діяльності установи банку; стабільності правил бухгалтерського обліку; обережності; нарахуванні доходів та видатків (поділ звітних періодів); дати операції, окремого відображення активів та пасивів; переваги змісту над формою; оцінки активів та пасивів [2]. Для теоретичного обґрунтування сутності депозитних операцій банку та їх відображення в обліку використовуються різні підходи щодо класифікації депозитів, що

обумовлюється необхідністю виділення нових видів депозитів, які часто містять в собі характерні риси і ознаки існуючих раніше видів. На рис. 1 наведено детальну класифікацію депозитних операцій комерційного банку.

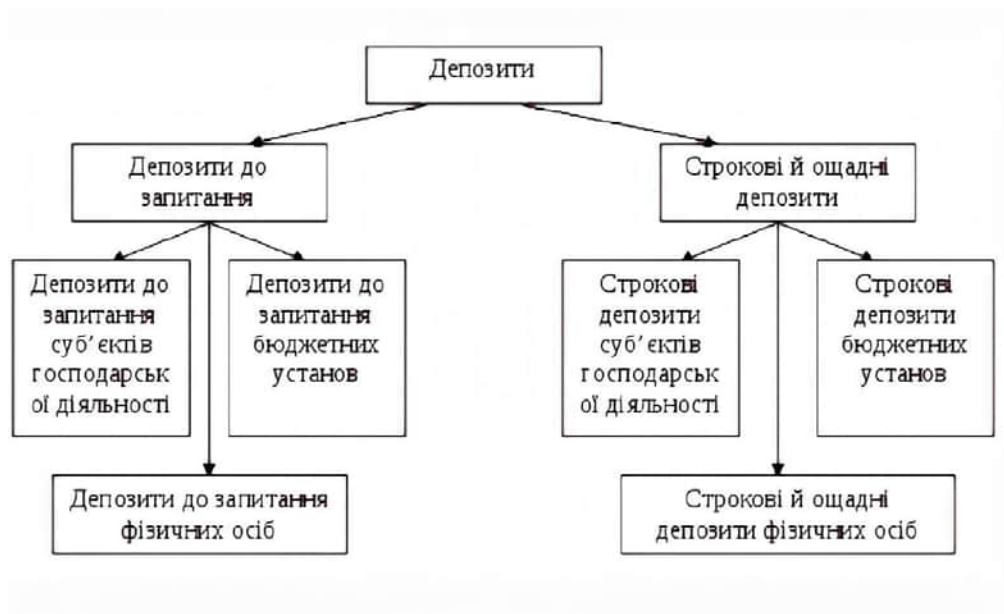


Рис.1 Класифікація депозитних операцій комерційного банку

Депозити до запитання є найдешевшими залученими ресурсами серед платних ресурсів. Витрати цього виду ресурсів коливається в межах 1–2 % річних за залишками на рахунках клієнтів. Депозити до запитання розміщують у банку на поточних рахунках клієнтів. Вони використовуються для поточних розрахунків власника рахунка з його партнерами. Вклади до запитання є нестабільними, що обмежує можливість їх використання банком для кредитних та інвестиційних операцій, тому власникам поточних рахунків сплачується низький депозитний процент або не сплачується загалом [3]. Строкові депозити – це грошові кошти, які розміщуються в банку на чітко обумовлений термін і можуть зніматися після закінчення цього терміну або після попереднього повідомлення банку за встановлений період. Банку вигідно залучати строкові депозити, бо вони формують стабільну ресурсну базу і надають змогу банкові розпоряджатися ними визначений угодою термін. Саме від строкових депозитів залежить процес кредитування на більш тривалі періоди, але в результаті за ними вищий процент. Діюча банківська практика передбачає оформлення

строкових вкладів на 1, 3, 6, 9, 12 місяців або на триваліші строки. Така детальна градація стимулює вкладників до раціональної організації власних грошових коштів та розміщення їх на депозити, а також створює банкам умови для управління своєю ліквідністю. Залежно від цільового призначення депозитів їх поділяють на дохідні депозити та гарантійні депозити. За способом юридичного оформлення зобов'язань виокремлюють депозити, оформлені угодою; депозити з наданням ощадної книжки, депозити з наданням ощадного сертифіката [3].

Отже, у банківській практиці до сьогодні відсутній єдиний підхід до класифікації банківських депозитних операцій, оскільки депозитні операції розглядаються з різних позицій, залежно від мети дослідження.

Робота банку, в більшій мірі, має бути зорієнтована на ефективність депозитної політики, яка включає залучення найбільш вигідних потенційних клієнтів, тобто таких, які забезпечують більшу стабільність депозитних ресурсів і більш високий залишок на своєму рахунку; підтримку і утримання існуючих клієнтів; забезпечення ефективності кожної операції, пов'язаної з обслуговуванням клієнта; розробку індивідуальної цінової політики; розробку інформаційно-аналітичної системи підтримки прийняття рішень при формуванні депозитного портфеля; страхування вкладів населення.

Облік вкладів у банку ведеться з позицій послідовного відображення наступних господарських операцій: відкриття поточного рахунка суб'єктам господарювання, попереднє зарахування коштів, що надходять в переважній більшості безготівковим шляхом у національній або іноземній валюті. При веденні рахунка він може поповнюватися, а сума коштів може зменшуватися як у безготівковій, так і в готівковій формі. На дату залучення коштів клієнтів на строкові вклади банк здійснює такі проведення:

– на суму коштів, залучених від суб'єктів господарювання: Дт 2600 «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання»; Кт 2610 «Короткострокові депозити суб'єктів господарювання», або 2615 «Довгострокові вклади суб'єктів господарювання»;

– на суму коштів, залучених від фізичних осіб: Дт 1001 «Банкноти та монети в касі банку», або 1002 «Банкноти та монети в касі відділень банку», або 2620 «Кошти на вимогу фізичних осіб» Кт 2630 «Короткострокові депозити фізичних осіб», або 2635 «Довгострокові депозити фізичних осіб» [4].

Повернення депозиту у визначений договором термін відображається в обліку такими бухгалтерськими проведеннями: Дебет: Рахунки для обліку залучених вкладів– на суму депозиту з урахуванням суми процентів у разі їх капіталізації; Кредит: Рахунки для обліку грошових коштів та банківських металів, рахунки клієнтів. Якщо вкладник не вимагає повернення суми строкового вкладу після закінчення строку, установленого договором, то такий вклад переноситься на рахунок з обліку вкладів на вимогу, якщо інше не встановлено договором, наприклад, для фізичної особи: Дт рахунка 2630 «Короткострокові депозити фізичних осіб»; Кт рахунка 2620 «Кошти на вимогу фізичних осіб».

Нарахування процентів за депозитами відображається проведеннями: Дт рахунків груп 700 «Процентні витрати за коштами, що отримані від Національного банку України», 701 «Процентні витрати за операціями із суб'єктами господарювання», 703 «Процентні витрати за коштами бюджету та позабюджетних фондів України», 704 «Процентні витрати за операціями з фізичними особами»; Кт рахунків нарахованих витрат [5]. Під час нарахування доходів за розміщеними міжбанківськими депозитами здійснюються такі бухгалтерські проведення: Дт рахунків 1208 «Нараховані доходи за коштами на вимогу в Національному банку України», 1218 «Нараховані доходи за строковими вкладками у Національному банку України», 1508 «Нараховані доходи за коштами на вимогу в інших банках», 1518 «Нараховані доходи за строковими вкладками, що розміщені в інших банках»; Кт рахунків 6000 «Процентні доходи за коштами на вимогу, що розміщені в Національному банку України», 6003 «Процентні доходи за короткостроковими вкладками, що розміщені в Національному банку України», 6010 «Процентні доходи за коштами на вимогу, що розміщені в інших банках», 6012 «Процентні доходи за

короткостроковими вкладками (депозитами), що розміщені в інших банках», 6013 «Процентні доходи за довгостроковими вкладками що розміщені в інших банках» [5].

Депозити як один із класичних видів банківських послуг залишаються важливим та відносно недорогим ресурсом забезпечення ліквідності банку, мірилом довіри до банку вкладників. Проведене дослідження дало змогу обґрунтувати сутність, особливості та класифікацію депозитних операцій комерційних банків в Україні, які виступають основою їх аналітичного обліку та якісного інформаційного забезпечення обґрунтованих управлінських рішень щодо формування ресурсної системи банку.

Список використаних джерел:

1. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами : затв. постановою Правління НБУ від 03.12.2003 № 516 URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>

2. Смірнова І. В. Депозитні операції комерційних банків України : проблеми та перспективи розвитку / І. В. Смірнова, С. М. Непомняща // Наукові записки : зб. наук. пр. – Кіровоград : КНТУ, 2012. – Вип. 12, ч. 1. – С. 63–68.

3. Герасимович А.М. Облік та аудиту комерційних банках / А. М. Герасимович, Т.В. Кривов'яз, О. А. Мазур та ін. ; за ред. А. М. Герасимовича. – Львів : Видавництво «Фенікс», 1999. – С. 512.

4. Стасишен М.С. Облік у банках : навч.-метод, посібник / М.С. Стасишин, В. Г. Жила В.Г. – К. : Каравела, 2009. – С. 228

Мосолова Ю.О.,

*магістр спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю*

Приймак С.В.,

наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Будь-який навіть стабільний і налагоджений процес вимагає контролю за його реалізацією. В умовах постійного реформування і змін параметрів керованої економічної системи роль контролю зростає, оскільки підвищується необхідність в оперативному реагуванні на зміни, а також в адаптації власне контрольних систем і процедур у використанні результатів роботи. З метою підвищення ефективності управління державними фінансовими ресурсами необхідна наявність сукупності факторів, одним з яких є створення повноцінної системи державного фінансового контролю.

Контроль є однією із важливих функцій управління, значення якої дедалі зростає. Тільки ефективно та належне використання результатів контролю в управлінні державними фінансовими ресурсами дасть можливість створити необхідні передумови для функціонування в країні ефективної економічної політики. Тому розбудова цілісної системи фінансового контролю є важливим кроком у забезпеченні функціонування системи державної публічної влади й викликає особливе зацікавлення в теоретичному та практичному аспектах. На даний час в Україні здійснюють фінансово-економічний контроль відповідні органи і служби. До них, як правило, відносять Рахункову палату, Державну аудиторську службу, Державну податкову службу, Державну казначейську службу, Національний банк та інші пов'язані структури. Проведений цими службами державний контроль має мати відповідно результативний характер і бути ефективним.

Ефективність системи контролю може розглядатись на рівні підприємства в цілому, а також щодо окремих її елементів, певних форм контролю окремого контрольного заходу. Проте, на наш погляд оцінка ефективності останнього не може надати вичерпну інформацію, оскільки результат від контролю може проявитись у довгостроковій перспективі та відповідно матиме стратегічний характер.

Важливим моментом є те, що система організації державного фінансового контролю, ефективність функціонування його органів також відіграє велику роль у кінцевій ефективності фінансового контролю, саме тому необхідно розглянути ефективність функціонування найважливіших органів контролю.

На рис. 1 зображено структуру порушень, виявлених Рахунковою палатою України у 2021 році. Більша половина порушень стосується порушень бюджетного законодавства, в той час як найменше порушень спостерігається при адмініструванні дохідної частини державного бюджету. Загальна сума порушень бюджетного законодавства становить 38 млрд грн.

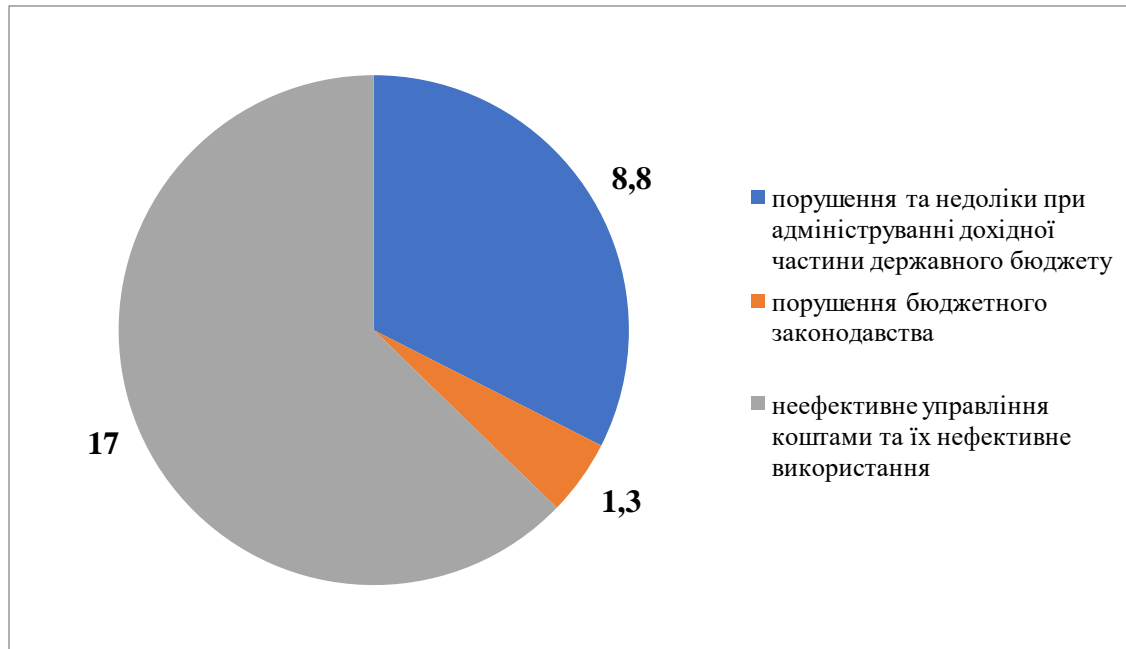


Рис. 1. Структура порушень, виявлених Рахунковою палатою у 2021 році

Джерело: побудовано авторами за даними [1].

За даними рис. 2 можемо стверджувати, що найбільшу частку займають порушення використання коштів фондів з порушенням чинного законодавства і

становлять 21 894,2 млн грн, майже втричі менше займають порушення, допущенні при плануванні бюджетних коштів – 7 666,8 млн грн. Найменшу частку становить нецільове використання бюджетних коштів – 10,7 млн грн.

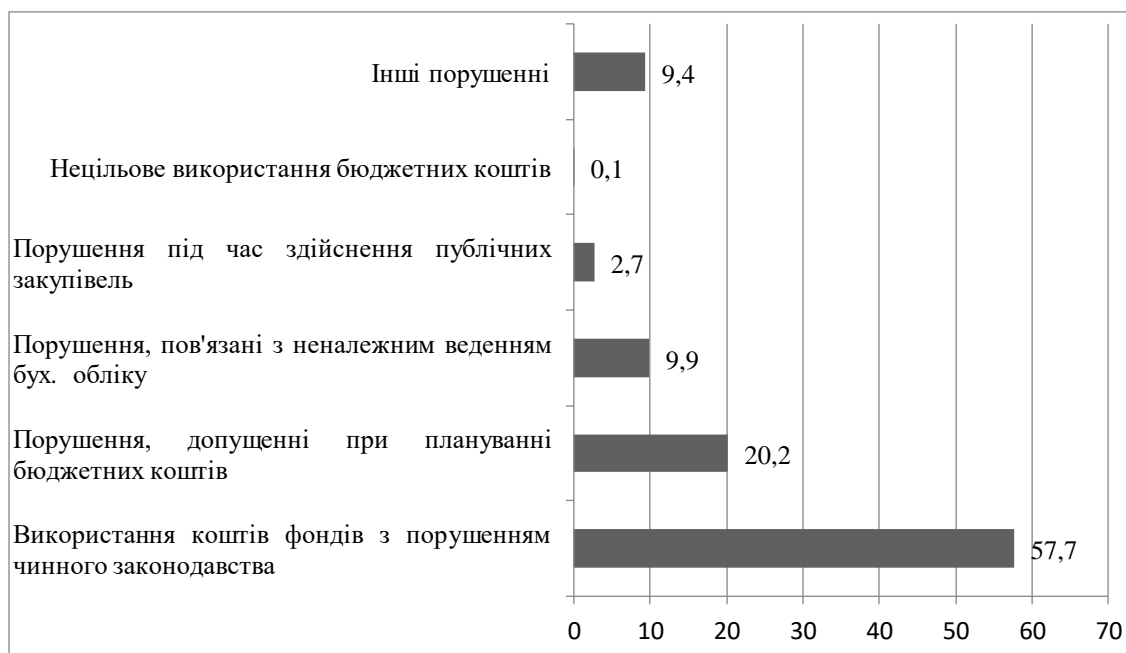


Рис. 2. Структура порушень бюджетного законодавства, за видами порушень, %

Джерело: побудовано авторами за даними [1].

Рахунковою палатою у 2021 році здійснено 5 заходів зовнішнього державного фінансового контролю (аудиту), під час яких досліджувалися питання забезпечення діяльності державних органів та державної політики. Під час зазначених заходів перевірено 8 об'єктів та майже 3,5 млрд грн бюджетних коштів. За результатами проведених контрольних заходів виявлено порушень і недоліків на загальну суму майже 1,2 млрд грн, також встановлено недоліки при плануванні бюджетних коштів на суму 4,7 млрд грн, що загалом становить 3,3% загальної суми встановлених Рахунковою палатою порушень та недоліків за звітний рік.

Доходи Державного бюджету України прямо залежать від величини податкових надходжень. У 2021 р. на долю податкових надходжень у доходах бюджету України припадає 85,4 %. На рис. 3 зображено структуру доходів

Державного бюджету України на 31.12.2021 за найбільш вагомими показниками. Тобто, податки і збори, які надходять до бюджету країни, мають провідну роль у забезпеченні виконання державної функції щодо регулювання економічних процесів та встановлюється пряма залежність наповнення Державного бюджету України.

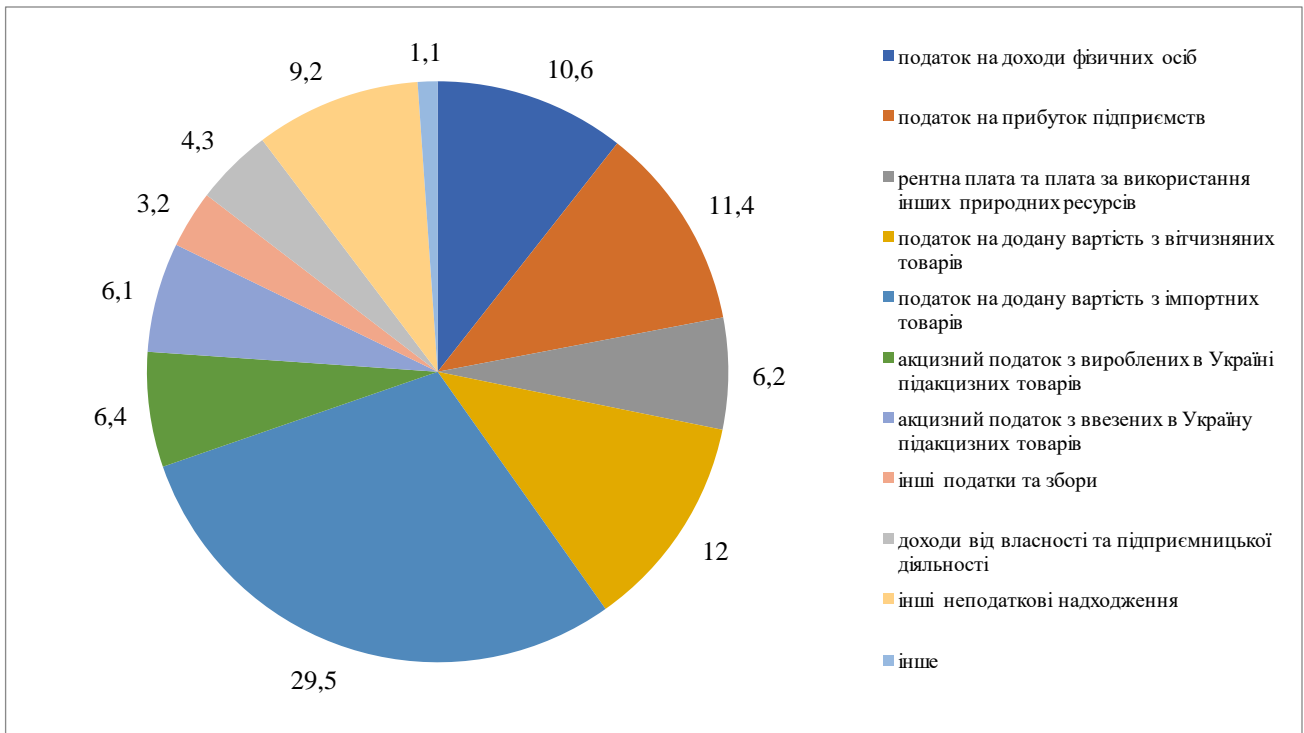


Рис.3 Структура доходів Державного бюджету України на 31.12.2021р.

Джерело: побудовано авторами за даними [2].

Важливим моментом є те, що у 2021 році Державна митна служба провела 868 документальних перевірок підприємств, що в 1,3 рази більше, ніж за аналогічний період 2020 року, в якому було проведено 651 документальних перевірок. Динаміка проведених перевірок у порівнянні з показниками за аналогічний період попередніх років свідчить як про збільшення кількості перевірок так і про розширення напрямків виявлених порушень. За результатами проведених документальних перевірок виявлені порушення митного законодавства та донараховано майже 342 млн. грн., що в 1,5 рази більше, ніж за аналогічний період 2020 року, в якому донарахування склали 235 млн. грн. Таких результатів вдалось досягти за рахунок ефективності ризик

орієнтованого підходу до відбору підприємств для проведення документальних перевірок та підвищення якості контрольної-перевірочної роботи.

Проте, недостатньо ефективна робота Державної податкової служби протягом 2019-2021 років призвела до ненадходження частини платежів до держбюджету, ризиків неправомірного відшкодування ПДВ та збільшення податкового боргу. Про це свідчать результати аудиту ефективності діяльності Державної податкової служби України (ДПС) та Державної митної служби України.

В податковому законодавстві відбуваються часті зміни, є неоднозначне трактування та колізії, що в свою чергу дозволяє контролюючим органам маніпулювати законодавством та приймати рішення не на користь платників податків. Нестабільність економічної, політичної ситуації в Україні, низький рівень податкової культури, несприйняття платниками податків податкового контролю вимагають його удосконалення та підвищення ефективності.

Основна діяльність органів державного фінансового контролю спрямована на оцінку ефективного, законного, цільового використання коштів та збереження державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, досягнення економії бюджетних коштів, а також забезпеченні належного рівня фінансово-бюджетної дисципліни в державі. Проте, варто зазначити, що виявлено перевиконання і не виконання планових показників надходжень орендної плати до державного бюджету. Протягом 2018-2021 років до державного бюджету надійшло лише 5,4 млрд грн при плані затвердженому у бюджетах на ці роки 7,9 млрд грн. Так, у 2018 і 2021 роках ці показники не виконано (66% та 33,7% відповідно), а у 2019 і 2020 роках (144,6% та 129,6% відповідно) – перевиконано.

Необхідно звернути увагу на те, що ДФС і Держмитслужбою у 2021 році не забезпечено належного митного контролю при здійсненні суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності операцій з імпорту товарів та адміністрування податків на міжнародну торгівлю. Встановлено незадовільний рівень забезпечення митниць обладнанням, необхідним для ефективного проведення

митного контролю, крім того, значна частина наявного обладнання в неробочому стані. Так, станом на 01 січня 2022 року не працювали 9 із 10 наявних детекторів дорогоцінних металів; 8 із 16 детекторів дорогоцінних каменів; 19 із 26 скануючих мобільних систем і 34 із 117 стаціонарних; 15 із 34 вагових комплексів; 11 із 49 комплектів для виявлення контрабанди. Відсутність необхідного обладнання не тільки призводить до збільшення часу для здійснення митного контролю, а й створює корупційні ризики при митному оформленні товарів і транспортних засобів, а також підвищує ризики ввезення в Україну нелегального імпорту та контрабанди.

З усього вищесказаного, можна зробити висновок, що питання формування ефективної системи фінансового контролю в сучасних умовах залишається однією із важливих загальнодержавних проблем. В Україні контроль за формування і використанням фінансових ресурсів держави здійснює низка контролюючих органів, наділених відповідними повноваженнями. Аналіз контрольно–перевірочної роботи органів контролю дав можливість вказати на її основні проблемні моменти. Важливим чинником вдосконалення фінансового контролю на всіх рівнях, підвищення ефективності і якості контрольних заходів повинна стати побудова та функціонування єдиної системи фінансового контролю.

Список використаних джерел:

1. Звіт Рахункової палати України URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports/2021/ZVIT_RP_2021.pdf.
2. Доходи держбюджету України URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>.
3. Розвиток державного фінансового контролю в Україні : монографія / Є.М. Романів, С.М. Гончарук, С.В. Приймак, Л.Я. Даниляк ; за заг. ред. проф. Романіва Є.М. – Львів : Простір - М, 2015. – 174 с.
4. Приймак С.В., Гончарук С.М., Мосолова Ю.О. Стан і перспективи державного фінансового контролю в Україні. *Інтернаука* 2021. № 9.

Пащенко А.В.,

*бакалавр спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу*

кафедра обліку аналізу і контролю

Шевців Л.Ю.,

наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ І НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ У БАНКАХ

Основні засоби (ОЗ) та нематеріальні активи – це необоротні активи, які можуть бути придбані або створені банком самостійно. Придбані (створені) основні засоби та нематеріальні активи зараховуються на баланс банку за первісною вартістю, яка включає всі витрати, пов'язані з придбанням (створенням), доставкою, установкою, введенням в експлуатацію. Банки самостійно встановлюють вартісні ознаки предметів, що входять до складу необоротних матеріальних активів. У зв'язку зі зміною вартісних ознак, зміни в бухгалтерському обліку щодо необоротних активів, зарахованих на баланс, не проводяться[1].

Згідно з підпунктом 12.3.8 Податкового Кодексу на період дії воєнного чи надзвичайного стану сільські, селищні, міські ради і ради об'єднаних територіальних громад мають право встановлювати місцеві податки та/або збори та податкові пільги зі сплати місцевих податків та/або зборів без застосування процедур, передбачених Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 № 1160-IV. Коли в окремих місцевостях України запроваджують воєнний чи надзвичайний стан, положення підпункту 12.3.8 Податкового Кодексу поширюється винятково на представницькі органи територіальних громад відповідних адміністративно-територіальних одиниць, на території яких введений воєнний чи надзвичайний стан.

Об'єкт основних засобів або нематеріальний актив (придбаний чи

отриманий) визнається активом, якщо ймовірність отримання економічних вигод, пов'язаних з його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена. Одиницею обліку основних засобів є окремий інвентарний об'єкт основних засобів.

Згідно з Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України затв. Постанова Правління Національного банку України 11.09.2017 № 89

Виокремлено такі групи:

— група 1 — будівлі, споруди, їх структурні компоненти та передавальні пристрої;

— група 2 — транспортні засоби, включаючи вантажні та легкові автомобілі; меблі, конторське (офісне) обладнання; побутові електромеханічні прилади та інструменти; інформаційні системи, включаючи електронно-обчислювальні та інші машини для автоматичної обробки інформації;

— група 3 — інші основні фонди, що не ввійшли до груп 1 і 2, а також сільськогосподарські машини і знаряддя, робоча і продуктивна худоба та багаторічні насадження [3].

В бухгалтерському обліку основні засоби розглядаються разом з іншими незавершеними капітальними інвестиціями, інвестиційною нерухомістю та необоротними матеріальними активами, види яких показані на рис. 1.1.

Порядок ведення аналітичного обліку основних засобів та нематеріальних активів і складання первинних документів визначається згідно з обліковою політикою кожного конкретного банку з урахуванням вимог законодавства України.

З метою зручності ведення бухгалтерського обліку банки самостійно на підставі зазначених груп установлюють класифікацію основних засобів. Для обліку активів групи «Основні засоби» використовуються рахунки 4400 «Основні засоби», 4409 «Знос основних засобів», 4430 «Капітальні інвестиції за незавершеним будівництвом і за невведеними в експлуатацію основними засобами» та 4431 «Обладнання, що потребує монтажу». Активи групи «Інші

необоротні матеріальні активи» обліковуються за рахунками 4500 «Інші необоротні матеріальні активи», 4509 «Знос інших необоротних матеріальних активів».

ОСНОВНІ ЗАСОБИ

- земельні ділянки;
- будинки, споруди і передавальні пристрої;
- машини та обладнання;
- транспортні засоби;
- інструменти, прилади, інвентар (меблі);
- інші основні засоби

Незавершені капітальні інвестиції	<ul style="list-style-type: none"> - за основними засобами; - за основними засобами, що отримані в оперативний лізинг; - за об'єктами інвестиційної нерухомості
Інвестиційна нерухомість	<ul style="list-style-type: none"> - земля чи будівля або її частина, або їх поєднання, що перебувають у розпорядженні власника; - земля чи будівля або її частина, або їх поєднання, що перебувають у розпорядженні лізингоодержувача за договором про фінансовий лізинг
Інші необоротні матеріальні активи	<ul style="list-style-type: none"> - бібліотечні фонди; - малоцінні необоротні матеріальні активи; - тимчасові (нетитульні) споруди; - інші необоротні матеріальні активи

Рис.1 Види необоротних активів, що порівнюються до основних засобів банку для цілей бухгалтерського обліку

Бухгалтерський облік нематеріальних активів ведеться щодо кожного об'єкта теж за окремими групами. Банки самостійно визначають групи залежно від виду та способу використання нематеріальних активів у своїй діяльності. Для обліку нематеріальних активів використовуються рахунки 4300 «Нематеріальні активи», 4309 «Накопичена амортизація нематеріальних активів», 4310 «Капітальні інвестиції за невведеними в експлуатацію нематеріальними активами», 4320 «Негативний гудвіл», 4321 «Гудвіл» [1].

Оприбуткування необоротних активів здійснюється на підставі затверджених актів приймання-передачі (типових форм первинного обліку,

встановлених нормативними актами України). В акті зазначається основна інформація щодо необоротного активу, зокрема характеристика об'єкта, дата введення в експлуатацію, необхідні відомості про нарахування амортизації, у тому числі про визначену ліквідаційну вартість об'єкта необоротного активу, первісну вартість, строк корисного використання тощо. На підставі даних акта приймання-передачі та іншої інформації про об'єкт відкривається інвентарна картка, в якій ведеться аналітичний облік основних засобів та нематеріальних активів [1].

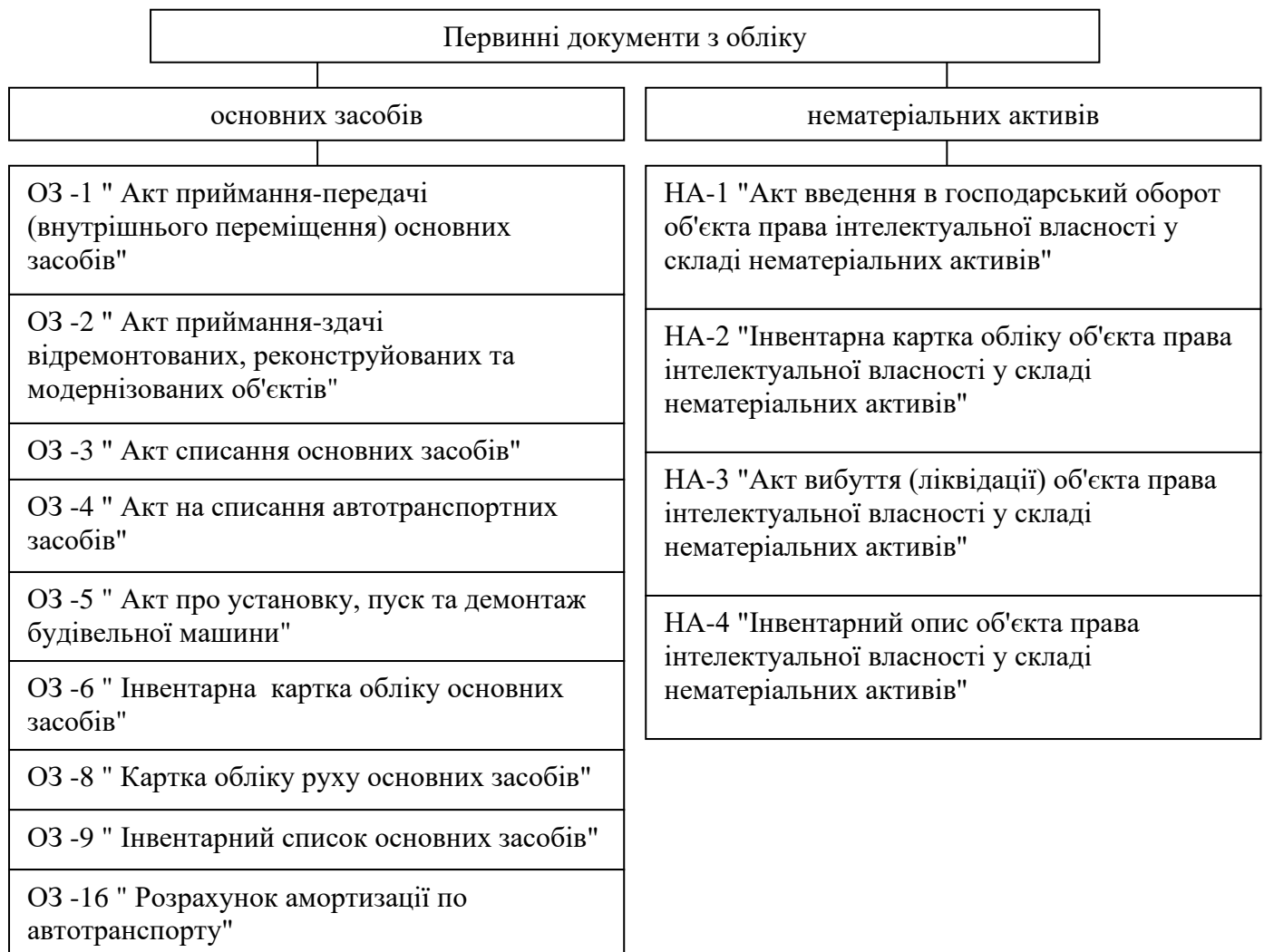


Рис. 2. Первинні документи з обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України

У цілях контролю та забезпечення реєстрації інвентарних карток обліку матеріальних активів банки можуть вести опис інвентарних карток з обліку необоротних активів (інвентарну книгу). Записи в інвентарній книзі

здійснюються за кожним предметом окремо. Кожному інвентарному об'єкту присвоюється відповідний інвентарний номер, який проставляється на предметі, в інвентарній книзі та в інвентарній картці. Ці номери зберігаються за об'єктом на весь період його знаходження в цій установі. Інвентарні номери об'єктів, що вибули, не можуть бути присвоєні іншим об'єктам, які надійшли до банку.

Інвентарні книги обліку основних засобів і нематеріальних активів у кінці року не закриваються, і записи в них продовжуються в новому році. Облік основних засобів за місцем їх експлуатації (знаходження) здійснюється в інвентарному списку (типова форма № ОЗ-9). Дані обліку об'єктів основних засобів за їх місцезнаходженням мають відповідати записам в інвентарних картках (книгах) [1].

Визначення основних засобів (пп. 14.1.138 Податкового Кодексу України) спеціальним застереженням виводить із цієї категорії:

1. землю;
2. незавершені капітальні інвестиції;
3. автомобільні дороги загального користування;
4. бібліотечні й архівні фонди;
5. матеріальні активи, вартість яких не перевищує 6000 грн;
6. невиробничі основні засоби;
7. нематеріальні активи.

Такі активи за жодних обставин не можуть вважатися податковими основні засоби.

У бухгалтерського обліку ж із переліченого до основних засобів не потрапляють лише незавершені капітальні інвестиції [5].

Капітальними інвестиціями в необоротні матеріальні активи вважають витрати на будівництво, реконструкцію, модернізацію (інші поліпшення, що збільшують первісну (переоцінену) вартість), виготовлення, придбання об'єктів матеріальних необоротних активів (у т.ч. необоротних матеріальних активів, призначених для заміни діючих, й устаткування для монтажу), що

здійснюються підприємством (п. 4 НП(С)БО 7).

А от земля в бухгалтерського обліку, хоча й вважається ОЗ, проте її вартість не амортизують так, як і вартість природних ресурсів (п. 22 НП(С)БО 7).

Класифікація груп основних засобів інших необоротних активів, яку запропоновано в пп. 138.3.3 Податкового Кодексу України.

Група 1 – земельні ділянки; група 2 – капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; група 3 – будівлі, споруди, передавальні пристрої; група 4 – машини та обладнання; група 5 – транспортні засоби; група 6 – інструменти, прилади, інвентар; група 7 – тварини; група 8 – багаторічні насадження; група 9 – інші основні засоби; група 10 – бібліотечні фонди; група 11 – малоцінні необоротні матеріальні активи; група 12 – тимчасові (не титульні) споруди; група 13 – природні ресурси; група 14 – інвентарна тара; група 15 – предмети прокату; група 16 – довгострокові біологічні активи [4].

Отже, об'єкт основних засобів або нематеріальний актив (придбаний чи отриманий) визнається активом, якщо ймовірність отримання економічних вигод, пов'язаних з його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена. Одиницею обліку основних засобів є окремий інвентарний об'єкт основних засобів. Банки самостійно визначають групи залежно від виду та способу використання нематеріальних активів у своїй діяльності.

Список використаних джерел:

1. Облік основних засобів та нематеріальних активів банками України: веб-сайт. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DG040487>

2. Облік основних засобів і нематеріальних активів: веб-сайт. URL: <https://buklib.net/books/24828/>

3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України: Постанова Правління Національного банку України від 11.09.2017р. № 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-04#Text>.

4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

5. Основні засоби: визнання та класифікація: веб-сайт. URL:
<https://interbuh.com.ua/ua/documents/ib/7576/596>

*Підручник К.П.,
бакалавр спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю
Приймак С.В.,
наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю*

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ В БІЗНЕСІ

Фінансове розслідування в бізнесі – це дослідження фінансових відносин, пов’язаних із злочинною діяльністю в сфері бізнесу і виникають з метою збільшення власних вигод.

Ключовими завданнями фінансового розслідування є [1]:

1) виявлення злочинних доходів, розшук активів і застосування процедури конфіскації активів з використанням заходів забезпечення, таких як зупинення/арешт (за наявності підстав), у тому числі:

- встановлення походження коштів або інших активів, отриманих від або пов’язаного з протиправною діяльністю;
- відстеження руху грошових коштів або інших активів, пов’язаних з протиправною діяльністю;
- встановлення місцезнаходження, переміщення, зміни форми (перетворення) активів, а так само набуття, володіння або використання коштів чи інших активів, одержаних внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння;

- встановлення активів для майбутньої конфіскації.

2) ініціювання досудових розслідувань у кримінальних провадженнях щодо відмивання коштів (за наявності підстав), зокрема:

- встановлення методів приховання чи маскуванню незаконного походження коштів або інших активів; розкриття фінансових і економічних організованих структур, підлив транснаціональних злочинних зв'язків і отримання інформації щодо видів та характеру злочинних схем (Рекомендації FATF);

- встановлення осіб, які володіють такими коштами, активами або правами на такі кошти або активи.

Виходячи з економічної сутності терміну «фінансові розслідування в бізнесі» та ключових завдань їх здійснення, варто проаналізувати основні принципи даного процесу (рис. 1).

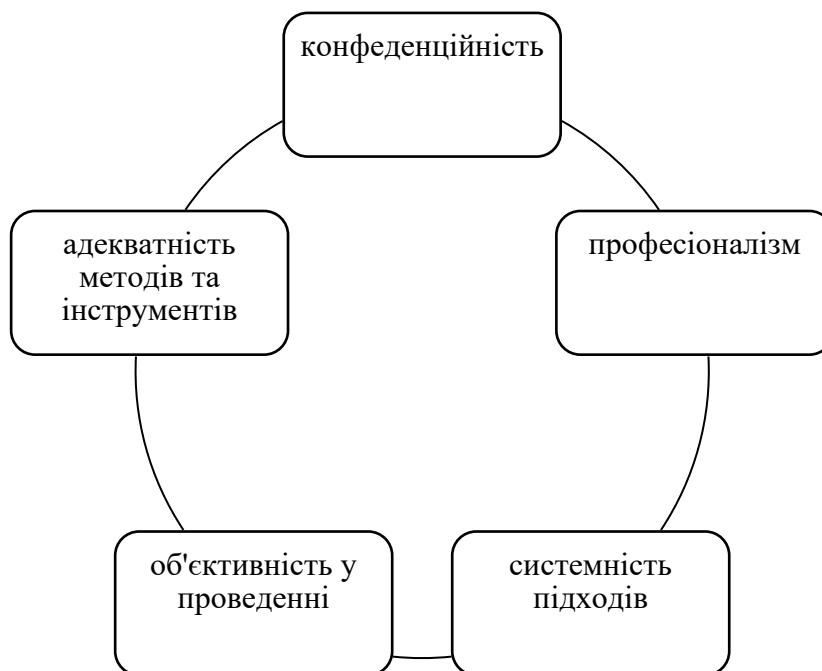


Рис. 1. Основні принципи фінансового розслідування

Джерело: складено на основі [1]

Комерційне шахрайство є ключовою проблемою для організацій усіх типів, розмірів і галузей. Це проявляється по-різному, але загалом поділяється на три групи: привласнення, корупція та шахрайство з фінансовими звітами.

Незаконне привласнення активів, складає 90% всіх вивчених випадків шахрайства. Це схеми, в яких співробітник краде або використовує ресурси своєї організації. Прикладами незаконного привласнення активів є крадіжка грошових коштів до або після їх обліку, пред'явлення неправдивих вимог про відшкодування витрат і / або отримання негрошових активів організації [2].

Звичайно, повністю захистити свій бізнес від шахрайства неможливо, але суб'єкти господарювання повинні намагатися мінімізувати свої ризики шляхом отримання послуг фінансового розслідування від спеціалізованих інституцій.

Список використаних джерел:

1. Посібник щодо деяких аспектів здійснення фінансових розслідувань (дослідження фінансових відносин). Дія-ЄС. URL: [https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20\(National%20Studies,%20Guidances%20etc\)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf](https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20(National%20Studies,%20Guidances%20etc)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf) (дата звернення: 08.05.2022).

2. Шість стратегій протидії шахрайству в бізнесі. Fa Service. URL: <https://cfo.ua/ukr/6strategiy> (дата звернення: 08.05.2022).

Сенишин Б.Б.,

***магістр спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю***

Гончарук С.М.,

наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ СФЕРИ ОПОДАТКУВАННЯ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Розвиток сфери малого підприємництва є одним з важливих напрямів вирішення економічних і соціальних проблем. Малий бізнес як особливий

сектор ринкової економіки робить істотний внесок у формування конкурентного середовища, швидко адаптуючись до зовнішніх умов і володіючи додатковою можливістю видозмінювати кінцеву продукцію, слідуючи за попитом. Як відомо, малий бізнес посідає особливе місце в економіці, оскільки вирішує проблему зайнятості, дає змогу швидко переналагоджувати виробництво і тим самим оперативно реагувати на потреби ринку, сприяє розвитку конкуренції.

Слід визначити, що в сучасних умовах господарювання існує досить багато невирішених проблем сфері оподаткування малого бізнесу, зокрема: недосконалість механізму нарахування та стягнення єдиного податку, неузгодженість нормативно-правової бази оподаткування; відсутність зацікавленості з боку суб'єктів малого підприємництва щодо переходу на спрощену систему оподаткування [1].

Основним фінансовим інструментом, який регулює взаємовідносини малого бізнесу з державою, залишається оподаткування, яке здатне вирішити два завдання, а саме забезпечити бюджети різних рівнів фінансовими ресурсами, необхідними для вирішення найважливіших економічних і соціальних завдань; одночасно сприяти нарощуванню виробництва товарів і послуг, зростанню зайнятості населення, зокрема на основі розвитку малого бізнесу. Саме тому, передовий досвід зарубіжних країн показує, що вкрай необхідним є створення системи підтримки цього сектора економіки як на законодавчому, так і у фінансовому рівнях. Сьогодні про розвиток малого бізнесу в Україні багато дискусій саме у площині його всебічної підтримки з боку держави, проте реальних зрушень щодо конкретної допомоги не вбачається, в той час як розвиток малого бізнесу в інших країнах світу усіляко заохочується та підтримується національною владою. З огляду на наявну ситуацію, вивчення досвіду зарубіжних країн набуває важливого значення для України, зумовлює актуальність, теоретичну та практичну значущість запропонованого дослідження.

Для визначення особливостей оподаткування малого бізнесу в зарубіжних країнах було використано дані дослідження OECD “Taxation of SMEs in OECD and G20 Countries” [2], в якому розглядаються особливості оподаткування малих та середніх підприємств (МСП), використання податкових пільг та інших заходів щодо спрощення оподаткування у тридцяти дев’ятих країнах ОЕСР та G20.

В процесі дослідження встановлено, що для того, щоб зменшити податковий тиск із сплати податків з прибутку з метою підтримки малих підприємств, країни вживають різних заходів: використання презумптивного податку, можливість ведення обліку за касовим методом для обрахунку оподаткованого прибутку, а також інші спрощені процедури обліку та звітності (табл. 1).

Таблиця 1

Спрощені системи оподаткування малого бізнесу в зарубіжних країнах

КРАЇНА	ПЛАТНИКИ ПОДАТКУ	РОЗРАХУНОК ПОДАТКОВОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ
Австрія	Малі підприємства: щорічний дохід менше 220 000 євро	Оподатковуваний дохід розраховується як 88% від суми щорічних надходжень; застосовується звичайна ставка оподаткування.
	Сільське господарство та лісництво: фізичні особи-підприємці з вартістю активів нижче 130 000 євро	Оподатковуваний дохід розраховується як надходження за рік (включаючи ПДВ) за мінусом частини щорічних витрат (70–80%), що залежить від виду діяльності, розміру земельної ділянки, розміщення, а також того, як (або де) продається продукція. Оподатковуваний дохід для менших (або менш прибуткових) підприємств розраховується на основі оціночної вартості землі.
Бразилія	Щорічний дохід до 3 600 000 бразильських реалів	Оподатковуваний дохід дорівнює річному доходу, ставка податку зростає із збільшенням доходу та відрізняється для різних видів діяльності (торгівля, промисловість чи сфера послуг).
	Мікропідприємства: фізичні особи-підприємці з річним доходом менше 60 000 бразильських реалів з 1 найманим працівником з мінімальною заробітною платою	Помісячна сплата фіксованої суми податку (залежно від виду діяльності – комерція або промисловість; послуги; комерція і послуги). Звільняються від сплати федеральних податків, місцеві податки сплачуються.

Продовження табл. 1

	Щорічний дохід до 78 млн. бразильських реалів	Оподатковуваний дохід дорівнює річному доходу; ставка податку відрізняється для різних видів діяльності.
Чехія	Малі підприємства, що є у власності фізичних осіб без найманих працівників та доходом до 5 млн. чеських крон впродовж одного з трьох останніх податкових періодів	Оподатковуваний дохід встановлюється податковими органами.
Данія	Мореплавні підприємства	Оподатковуваний дохід залежить від тоннажності судна; ставка зростає з тоннажністю.
Франція	Мікропідприємства, неплатники ПДВ з річним доходом до: 1А 82 000 євро (торгівля); 1В 32 900 євро (послуги)	1А Оподатковуваний дохід дорівнює 29% річного доходу; застосовується нормальна ставка оподаткування; 1В Оподатковуваний дохід дорівнює 50% річного доходу; застосовується нормальна ставка оподаткування.
	Самозайняті особи: виконання умов попередньої групи; прибутковий податок з домогосподарства становить максимум 26 631 євро.	Щомісячний податок розраховується як відсоток від доходу: 1% – від продажу товарів; 1,7% - від надання послуг; 2,2% - від надання професійних послуг.
Польща	Фізичні особи з річним доходом в попередньому році до 150 000 євро	Сума податку, що встановлюється податковими органами.
	Мікропідприємства: малі підприємства в сфері послуг з кількістю найманих працівників до 5 осіб.	Податок розраховується на основі податкової карти, де податкове зобов'язання залежить від виду діяльності та її обсягу, кількості працівників, числа жителів в населеному пункті, де розташоване підприємство.

Розглянемо більш детально кожен з інструментів пільгового оподаткування малого бізнесу.

Презумптивний податок. Відповідно до цієї схеми оподаткування підприємства, що потрапляють до категорії малих підприємств за відповідними критеріями, звільняються від сплати податку з прибутку. Податок з прибутку замінюється презумптивним податком, який передбачає базу оподаткування, відмінну від прибутку, наприклад, річний дохід (надходження).

Оскільки презумптивний податок зазвичай використовує скориговану базу, для якої використовуються звичайні податкові ставки, то в деяких випадках податкові ставки за цим податком залежать від виду економічної

діяльності (наприклад, у Бразилії та Франції). Вимоги щодо платників податку визначаються, як правило, пороговими значеннями річного доходу, в деяких країнах до уваги також береться максимальна кількість працівників (наприклад, в Бразилії, Чехії, Польщі і Словенії).

Слід також відзначити, що деякі презумптивні податкові режими є добровільними і передбачають можливість вибору спрощеної або загальної системи оподаткування з обов'язковим використанням тієї чи іншої системи впродовж визначеної кількості років (Данія). Така можливість вибору податкового режиму сприяє зниженню податкових витрат та витрат на адміністрування податків. Малі підприємства можуть бути звільнені від необхідності ведення бухгалтерського обліку.

Крім сприяння наповненню бюджетів за рахунок надходжень від таких податків, використання схем обліку презумптивного податку полегшує перехід малих підприємств, що перевищили порогові значення, у звичайний режим оподаткування прибутку. Найпростішим видом презумптивного податку є одноразовий податок, що сплачується як стала сума. На практиці такий податок застосовується до підприємств, що здійснюють діяльність з незначним оборотом (наприклад, перукарі, механіки, рибалки). Основними перевагами податку є його простота, незначне податкове навантаження та невеликі витрати на адміністрування податку.

Водночас, будучи фіксованою сумою, одноразовий податок може нести більше навантаження на підприємства з нижчим доходом, а в періоди, коли підприємства одержують низькі доходи або збитки, необхідність сплати податку може призвести до проблем із грошовим забезпеченням діяльності підприємства. У зв'язку з цим в Угорщині існують два режими спрощеного оподаткування малого бізнесу.

Перший режим оподаткування KIVA, що базується на обсязі грошового потоку підприємства і заміняє податок з прибутку, соціальні внески та внески на професійне навчання. Податкова ставка становить 16% від бази оподаткування – надходжень платника податку. Ставка зростає зі збільшенням

витрат на персонал. Податковим режимом можуть скористатись суб'єкти з кількістю найманих працівників не більше 25 осіб та річним доходом не більше 500 млн. угорських форинтів. Проблемні моменти застосування цього режиму полягають у створенні умов сприяння трудомістким підприємствам, що швидко розвиваються, а також забезпеченні нейтральності між виплатою заробітної плати та податковими зобов'язаннями роботодавця.

Другий режим оподаткування (КАТА) полягає в сплаті одноразового податку самозайнятими особами. Відповідно до умов цього режиму оподаткування підприємці, що зареєстровані як малі платники податку, сплачують щомісячний платіж в розмірі 50 000 угорських форинтів (або в розмірі 75 000 угорських форинтів у разі, якщо підприємець вибрав вищий рівень соціального захисту). Цей одноразовий платіж застосовується під час одержання доходу до 6 млн. угорських форинтів, якщо ж дохід перевищує цю суму, то сплачується податок в розмірі 40% від суми перевищення. Сплата цього податку звільняє від сплати податку з прибутку підприємства, прибуткового податку з громадян, соціальних внесків, внесків з охорони здоров'я, пенсійних внесків, а також внесків на працевлаштування та професійне навчання. Водночас він не звільняє від сплати ПДВ. Режим оподаткування КАТА створений для протидії тіньовому бізнесу, а також з метою спрощення обліку на мікропідприємствах.

В Італії існує презумптивний податок, який заміняє прибутковий податок, регіональні та муніципальні додаткові збори і регіональні податки з виробництва. Платники цього податку звільняються від сплати ПДВ, проте вони не можуть віднімати вхідні платежі по ПДВ. Платниками податку можуть бути лише фізичні особи-підприємці з певним лімітом річного доходу.

Інший відносно простий вид презумптивного податку – податок, що базується на індикаторах розміру підприємства, відмінних від обігу чи прибутку. Такими індикаторами можуть виступати загальне число працівників, вартість активів, споживання електроенергії тощо. Базу цього податку загалом важче сфальсифікувати, ніж показник обігу або прибутку. Негативною рисою

податку є те, що платники намагатимуться обмежити фінансування тих витрат, які стосуються індикаторів, наприклад, якщо база оподаткування пов'язана з кількістю працівників, є ризик того, що підприємства намагатимуться обмежувати кількість найманих працівників, якщо сума податку залежить від площі нерухомості, то, відповідно, мінімізуються інвестиції в основні засоби.

Індикаторний податок часто використовується стосовно підприємств, що займаються специфічними видами підприємницької діяльності. Наприклад, в Данії такий податок застосовується стосовно мореплавних підприємств, де індикатором, від якого залежить сума податку, є вантажопідйомність судна.

В Індії таким податком оподатковується транспортний бізнес, де податкове зобов'язання визначається як конкретна сума за певний обсяг перевезеного товару.

Крім того, індикатори для сплати податку можуть бути пов'язані з веденням бізнесу в специфічних географічних зонах. Наприклад, в Польщі податок з мікропідприємств, крім низки інших індикаторів, залежить також від кількості жителів в місті, де розміщене підприємство. В Австрії серед індикаторів, що визначають суму податку, враховується той факт, чи здійснюється діяльність в районі Альп.

Найбільш поширеним видом презумптивного податку є податок з обігу. На відміну від одноразового та індикативного податків, податок з обігу залежить безпосередньо від масштабів підприємства, які вимірюються розміром його обігу. Фіксована податкова ставка є досить високоефективною податковою ставкою для підприємств з доходом нижче певної межі. Таким чином, податок з обігу передбачає більший податковий тягар для низькоефективних підприємств, а також запобігає розміщенню капіталу в тих сферах економічної діяльності, де поріг рентабельності нижче середнього. Схема оподаткування податком з обігу часто застосовується стосовно конкретних секторів економічної діяльності. Цікавим прикладом є Чилі, де податкове зобов'язання малих залізодобувних підприємств залежить від ціни на мідь (якщо останні займаються видобутком міді, золота або срібла).

Підсумовуючи зарубіжний досвід побудови системи оподаткування малого бізнесу, можна стверджувати, що в більшості країн світу існують механізми пільгового оподаткування малих підприємств. Оцінити їх ефективність важко, адже в кожному конкретному випадку система оподаткування виступає лише елементом комплексного механізму фінансової підтримки малого бізнесу. Крім того, не всі варіанти застосування пільгового оподаткування можна використовувати в Україні. Водночас, на нашу думку, на деякі із заходів слід звернути особливу увагу в процесі реформування спрощеної системи оподаткування в майбутньому, що дозволить досягти максимального рівня справедливості оподаткування, зокрема фізичних осіб-підприємців.

Список використаних джерел:

1. Тітенко З.М., Коцюруба О.М. Особливості процесу оподаткування малого та середнього бізнесу. Економіка і суспільство. 2020. Випуск 22. С.1-7
2. Taxation of SMEs in OECD and G20 Countries / OECD Tax Policy Studies. 2015. № 23. – 154 p

Сенишин Б.Б.,

*магістр спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю*

Петришин Л.П.,

наук. керівник: д.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА, ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

У сучасних умовах господарювання інформація виступає основним рушієм у бізнесі.. Вона сприяє правильній оцінці умов функціонування бізнес-середовища, а також допомагає усвідомити та сформуванню основні завдання та цілі діяльності підприємства, які в свою чергу актуалізують потребу формування релевантного інформаційного забезпечення раціональних і правильних управлінських рішень, основним джерелом чого обліково-аналітичні системи на підприємстві.

Незважаючи на високу значущість формування обліково-аналітичної системи відповідної новим викликам і вимогам бізнесової діяльності, сучасна методологія обліку та аналізу, регламентована існуючими принципами і нормами його стандартизації на національному та міжнародному рівнях, має чимало недоліків. Дослідження змісту і характеру проблем функціонування обліково-аналітичних систем підприємств засвідчує, що їхнє вирішення неможливе виключно на імперативному рівні чи рівні окремих суб'єктів господарювання. Зазначені аргументи обумовили актуальність дослідження.

Обліково-аналітична система посідає одне з провідних місць у системі економічної інформації. Сучасна обліково-аналітична система підприємств потребує нового теоретичного наповнення як комплексу взаємопов'язаних та взаємодіючих методів, методик, процедур та моделей, що призначені для правильного обґрунтування прийняття управлінських рішень у сфері

забезпечення фінансової безпеки підприємства. Вона повинна включати в себе усі інструменти обліку та аналізу з метою одержання синергетичного ефекту від їх системного застосування при забезпеченні:

- стабільного та стійкого фінансового стану підприємства;
- збалансування фінансово-матеріальних потоків і розрахункових відносин;
- нейтралізації впливу внутрішніх та зовнішніх загроз на фінансово-господарський стан підприємства;
- зниженні рівня інформаційного та фінансового ризику тощо [1].

В теорії обліку, аналізу і менеджменту розрізняють різні підходи науковців до трактування цього поняття наприклад Загородній А.Г. [2] стверджує, що система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства – сформована на засадах системного підходу форма організації усіх видів обліку та аналізу, метою якої є забезпечення менеджерів підприємства та інших зацікавлених осіб інформацією для прийняття поточних і стратегічних управлінських рішень, а також для контролю за їх діяльністю. А Камінська Т.Г. [3] визначає систему обліково-аналітичного забезпечення, як цілеспрямоване формування інформаційних потоків, підпорядкованих вимогам планування, аналізу, підготовки ефективних управлінських рішень і контролю за їх виконанням.

В цілому можемо зазначити, що обліково-аналітична – це єдина цілісна система, заснована на зближенні облікової та аналітичної системи підприємства для підготовки та надання інформації зацікавленим користувачам.

Головною метою обліково-аналітичної системи є постійний дієвий контроль раціональності функціонування всієї фінансово-господарської системи, виявлення і мобілізація поточних внутрішньовиробничих резервів для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Концепція формування обліково-аналітичної системи реалізується на основі системного підходу. Тоді як процесно-орієнтований підхід дозволяє формувати таку обліково-аналітичну систему, яка відповідатиме меті та

завданням управління підприємством, а також надасть можливість сформувати адекватну стратегію, що реалізується на підприємстві, систему контролю бізнес-процесів на основі їх обліку та аналізу.

У межах обліково-аналітичної системи формується обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством, що являє собою процес збору, обробки, передачі та аналізу обліково-аналітичної інформації, її необхідну кількість і якість з метою використання результатів для прийняття ефективних управлінських рішень. Його метою є формування і своєчасне постачання обліково-аналітичної інформації системам операційного, тактичного і стратегічного менеджменту підприємства.

У науковій літературі існують різні погляди відносно складових обліково-аналітичної системи підприємства. Основні, на наш погляд, елементи обліково-аналітичної системи підприємства схематично представлено на рис. 1.

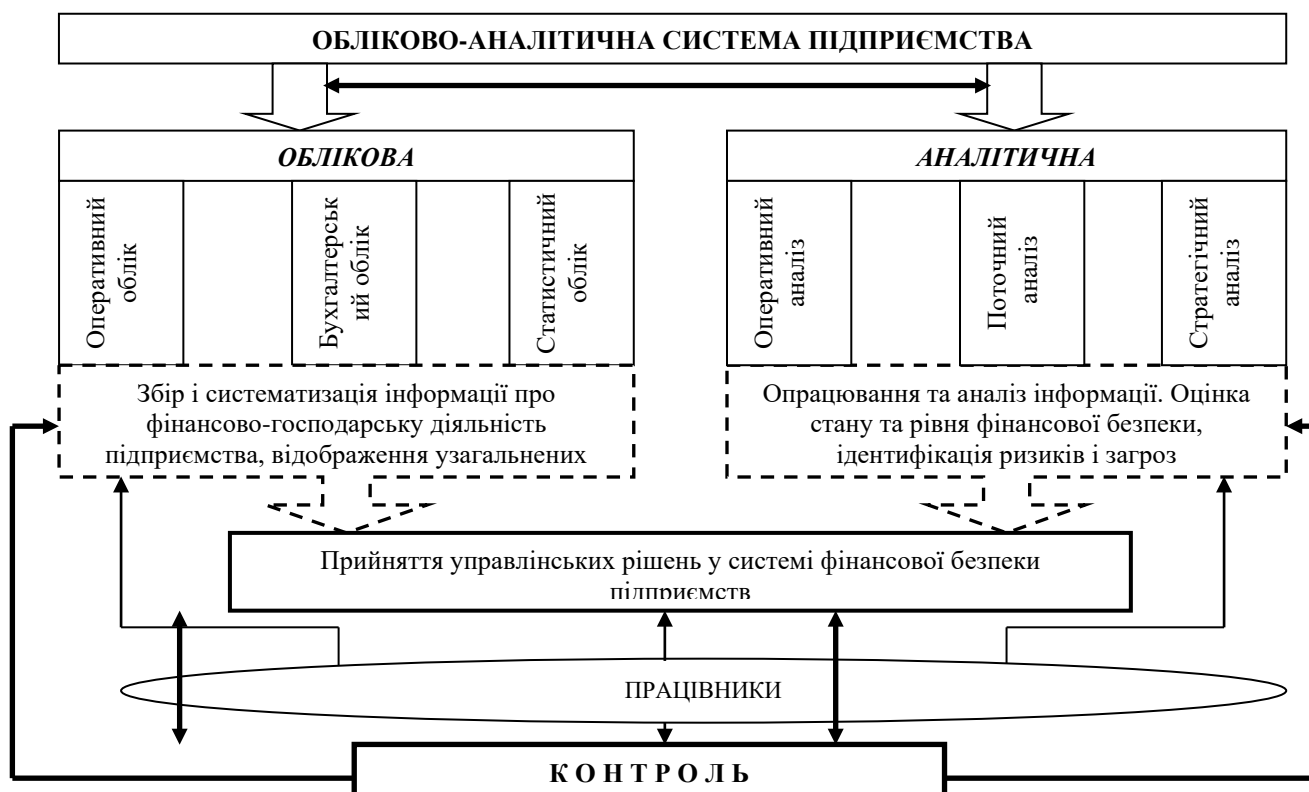


Рис. 1 Елементи обліково-аналітичної системи підприємства

Джерело: [4]

Кожний елемент обліково-аналітичної системи має своє призначення та ціль і у підсумку дана система має свою кінцеву мету – надання інформації для ефективного управління підприємством. Ефективність обліково-аналітичної системи визначається за функціонуванням її елементів як окремо, так і у сукупності.

В динамічних умовах трансформації економіки ефективність обліково-аналітичної системи залежить від специфіки діяльності підприємства. Серед різноманіття систем обліково-аналітичного забезпечення підприємств виділимо лише кілька видів, що найчастіше використовуються підприємствами України для автоматизації процесу взаємовідносин з контрагентами (табл. 1).

Таблиця 1

Обліково-аналітичні інформаційні системи підприємств України

№ з/п	Назва системи	Загальна характеристика
1.	Система планування ресурсів підприємства ERP (EnterpriseResourcePlanning)	Системи ERP дозволяють оперувати всією інформацією про діяльність, забезпечують створення консолідованої інфраструктури електронного обміну даними. Системи ERP, призначені для автоматизації обліку й управління, будуються за модульним принципом та охоплюють всі ключові процеси діяльності підприємства.
2.	Система управління взаємовідносинами з клієнтами CRM (CustomerRelationshipManagement)	Системи CRM – своєрідний інструмент управління знаннями про клієнтів підприємства і про їхній взаємозв'язок з ним. Суть роботи інформаційних систем CRM полягає в індивідуально-аналітичному підході до визначення основної мети діяльності підприємства в контексті максимізації прибутку.
3.	Система зберігання інформації і методів її аналітичної обробки BI (BusinessIntelligence)	Системи BI включають інтегрований набір засобів обробки інформації та даних для стратегічного аналізу діяльності підприємства, що отримані іншими інформаційними системами. За допомогою систем BI інформаційні дані можуть бути перетворені в комплексну інформацію, яка може використовуватись управлінням підприємства для прийняття ефективних рішень.
4.	Система програмного забезпечення для управління корпоративним контентом ECM (Enterprisecontentmanagement)	ЕСМ-система - програмне забезпечення для управління корпоративним контентом. На пострадянському просторі поняття ЕСМ-системи часто трактується як подібне з поняттям «системи електронного документообігу». ЕСМ - це стратегічна інфраструктура і технічна архітектура для підтримки єдиного життєвого циклу неструктурованої інформації (контенту) різних типів і форматів.

5.	Системи платіжних сервісів (RP)	RP – система – програмне забезпечення платіжних сервісів банківських та небанківських установ для обробки великого числа платежів. В RP – системах використовуються різні форми платежів і переказів грошових коштів, включаючи пряме дебетування і всі види кредитових переказів.
----	---------------------------------	--

Джерело: сформовано на основі [5]

Всі перераховані системи виступають як самостійні види інформаційних систем. Разом з цим, між ними є схожість – кожна з них може містити в собі окремі ознаки іншої системи.

Серед п'яти обліково-аналітичних інформаційних систем підприємств України, найбільш поширеними є система планування ресурсів підприємства ERP (EnterpriseResourcePlanning) та система управління взаємовідносинами з клієнтами CRM (CustomerRelationshipManagement).

На кінець 2021 року на ринку України можна виділити декілька основних ERP-систем: «1С», SAP, Microsoft Dynamics (Navision), Oracle, «Галактика», «Парус», перші чотири з яких є лідерами українського ринку ERP-систем.

В ході дослідження, проведеного соціологами спільно з Бітрікс24, тільки 6% українських компаній використовують CRM-системи для оптимізації процесів продажу та роботи з клієнтами. Найбільше CRM використовують підприємства: торгівлі – 29%, сфери послуг – 21% та ІТ – 17%.

Вважаємо, що повноцінна обліково-аналітична система підприємства в умовах стрімкого поширення інформаційних технологій у сфері обліку та аналізу повинна бути представлена комплексом інформаційних систем, які пов'язані між собою і забезпечують увесь спектр автоматизації діяльності підприємства та побудови стратегічної обліково-аналітичної системи в майбутньому, яка повинна включати такі елементи як: стратегічний фінансовий облік та аналіз, стратегічний управлінський облік та аналіз.

Розглянуті підходи науковців до трактування сутності обліково-аналітичної системи дали підстави трактувати її як сформовану на принципах системного підходу сукупність облікової та аналітичної інформації, що

забезпечує на основі вхідного масиву даних одержання показників, які забезпечать ефективне оперативне, тактичне і стратегічне управління суб'єктом господарювання.

На основі аналізу ринку інформаційних систем і технологій для потреб забезпечення функціонування обліково-аналітичної системи підприємства визначено, що саме ERP та CRM системи є найбільш розвиненими та поширеними системами обліково-аналітичного забезпечення підприємств, які мають доволі сталий ринок постачальників програмного забезпечення. Як напрям удосконалення обліково-аналітичних систем України в умовах глобалізації світової економіки обґрунтована необхідність побудови стратегічної обліково-аналітичної системи, яка об'єднує у собі два елементи: стратегічний фінансовий облік та аналіз; стратегічний управлінський облік та аналіз. Впровадження даної системи на вітчизняних підприємствах забезпечить керівництво релевантною інформацією про зміни внутрішнього і зовнішнього середовища. Особливо важливим стане аналіз інформації про зовнішнє середовище для ефективного прогнозування стратегії підприємства, окреслення ризикового середовища, від якого залежить реалізація стратегічних ініціатив, та забезпечить своєчасне реагування на зміни середовища.

Список використаних джерел:

1. Гнилицька Л.В. Напрями удосконалення облікової системи з метою забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. Серія «Економічні науки»*. 2011. № 100. С. 144-153.
2. Загородній А.Г. Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку: вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. 2007. № 576. С. 94-102.
3. Камінська Т.Г. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту в сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит»/ Нац. аграр. ун-т.

К. 2006. 22 с.

4. Мулик Я.І. Формування системи обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки підприємств в умовах аграрного бізнесу. *Ефективна економіка*. 2014. № 10. С. 157-163. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3416>

5. Жарнікова В.В. Сучасні підходи до формування обліково-аналітичної бази організації обліку розрахунків з покупцями. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/158.pdf

Сподарик Т.І.,

*магістр спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю*

Гончарук С.М.,

наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

АУДИТ БІЗНЕС-РИЗИКІВ ЯК НОВИЙ НАПРЯМ ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Динамічне зовнішнє середовище, жорстка конкуренція, велика кількість підприємств-банкрутів, чия звітність була перевірена аудитором та вимоги законодавства мотивують до розробки нових підходів до аудиту та його документального забезпечення. А загальноекономічні тенденції та стрімкий розвиток інформаційних технологій істотно збільшили обсяг інформації, яка може бути перевірена та оброблена аудитором за певний проміжок часу, що у свою чергу, зумовили зростання ролі оцінки стратегії діяльності та бізнес-ризиків при проведенні аудиту.

Бізнес – це складно. Складно встигати взаємодіяти з постачальниками, контролювати якість роботи, вирішувати питання зі співробітниками, вчасно

сплачувати податки та багато іншого. До того ж, все це потрібно належним чином документувати.

У зв'язку з цим поступово у кожного бізнесу накопичується обсяг ризиків, про які ніхто не знає або не здогадується, але які можуть привести до значного негативного впливу на компанію.

Саме тому в сучасних умовах нестабільності економічних процесів існує потреба у зниженні підприємницьких ризиків вітчизняними підприємствами, яку можна забезпечити шляхом якісного проведення аудиту бізнес-ризиків з допомогою якого можна досягти забезпечення виявлення незвичайних або неправильно відображених у обліку та звітності господарських фактів, а також встановлення причин і наслідків помилок та викривлень.

В останні роки питання аудиту бізнес-ризиків активно підіймаються у публікаціях зарубіжних авторів. Ними розроблено методологію аудиту бізнес-ризиків [1; 4], виявлено переваги та недоліки аудиту бізнес-ризиків [2], досліджено можливості його застосування малими та середніми аудиторськими фірмами [3]. Однак, незважаючи на досить велику кількість досліджень та наукових публікацій, варто зазначити, що існує потреба у проведенні більш досконалих досліджень оскільки розгляд питань аудиту бізнес-ризиків та його методика здійснення, яка б враховувала особливості діяльності підприємств та суб'єктів аудиторської діяльності в Україні майже відсутні.

Останнім часом питання аудиту бізнес-ризиків, зокрема, в процесі здійснення аудиторської діяльності стоїть у центрі уваги сучасних наукових досліджень. Але, на сьогодні, наукова думка не має загальноприйнятої точки зору щодо чіткого визначення поняття «аудит бізнес-ризиків». Сутність даної економічної категорії неодноразово намагалися охарактеризувати у своїх працях як зарубіжні так і вітчизняні науковці, однак єдиної думки наразі не існує.

Ризик у бізнесі представляє собою дії суб'єктів господарювання у неясній, невизначеній обстановці. Ризикувати можна лише у тих випадках, коли можливий успіх і коли позитивний результат ризику має закономірний

характер.

Що стосується бізнес-ризиків, що варто пам'ятати, що він являє собою ризик, що є наслідком значущих умов, подій, обставин, діяльності або бездіяльності, які можуть негативно впливати на здатність суб'єкта господарювання досягти своїх цілей та реалізувати стратегії.

Класифікація бізнес-ризиків в залежності від джерела виникнення наведена на рис.1.

Основою аудиту бізнес-ризиків є перехід від концепції аудиторського ризику до оцінки бізнес-ризиків суб'єкта господарювання. На перший план висувається концепція бізнес-аналізу та ідентифікації бізнес-ризиків. Аудит бізнес процесів змінив суттєве наповнення інформації, яку досліджує аудитор, вивчається економічне становище суб'єкта господарювання з використанням «методики бізнес-моделювання господарської діяльності клієнта» та ідентифікацією бізнес-ризиків.



Рис. 1. Класифікація бізнес-ризиків сучасний підприємств

Джерело: складено на основі [3]

За цим підходом, для підтвердження достовірності фінансової звітності аудитор повинен поєднати оцінку аудиторського ризику через його складові (невід'ємний ризик, ризик внутрішнього контролю та ризик не виявлення) та через отримання цілісного уявлення про бізнес клієнта, його зв'язки та взаємодію з навколишнім середовищем. Отримані знання стають основою для оцінки аудитором справедливості тверджень на рівні фінансової звітності.

Також, варто зазначити, що аудит бізнес-ризиків формувався на основі підтверджуючого та системного-орієнтованого аудиту, але він передбачає необхідність оцінки бізнес-ризиків і дозволяє зменшити обсяг аудиторських процедур у тому випадку, якщо суб'єкт господарювання мав життєздатну стратегію, план її реалізації, ефективну систему внутрішнього контролю. Стратегія клієнта при аудиті бізнес-ризиків розглядається у взаємозв'язку із бізнес-процесами з метою оцінки ключових бізнес-ризиків, які в свою чергу вказують на важливі сфери потенційного аудиторського ризику, а на основі цього визначаються подальші процедури аудиту.

Однак слід сказати, що такий вид аудиту має як ряд недоліків так і ряд переваг. На нашу думку, однією із переваг аудиту бізнес-ризиків є те, що при розробці цієї методології враховувалися кращі досягнення в галузі менеджменту, управління ризиками та теорії систем. При аудиті бізнес-ризиків, підприємство розглядається як і інші «живі системи», як «суперорганізм», який має спільну мету діяльності, характеризується продуктивністю, прибутковістю, пристосованістю, а його конкурентоспроможність і стабільність розвитку залежить від стратегічних цілей, міцності внутрішніх зв'язків, оптимальності та логічності побудови бізнес-процесів, надійності зовнішніх зв'язків із контрагентами. Будь-яка зовнішня чи внутрішня сила, яка загрожує послабити зв'язки підприємства із зовнішнім середовищем, створює ризик для бізнесу.

Що стосується недоліків аудиту бізнес-процесів, то вони полягають у тому, що більш широке та складне розуміння суб'єкта господарювання «містить багато інформаційного шуму» або невідповідної інформації, що збільшує труднощі визначення ризиків суттєвих викривлень.

Крім того, включення до аудиту фінансової звітності неаудиторських послуг, що стосуються управління ризиками, може зменшити рівень незалежності аудиту, що призведе до порушення основного принципу аудиту. В Україні цей підхід не може бути реалізований на підприємствах, що несуть суспільний інтерес, так як Законом України «Про аудит фінансової звітності і аудиторську діяльність» [6] встановлюються обмеження на одночасне надання підприємствам, що становлять суспільний інтерес, послуг з обов'язкового аудиту фінансової звітності та розробку та впровадження процедур внутрішнього контролю та управління ризиками. Тому все це висуває значні перепони на шляху до впровадження методології аудиту бізнес-ризиків в Україні.

Таким чином, узагальнюючи вище сказане, можна дійти висновку, що попри свої недоліки, аудит бізнес-ризиків сприяє формуванню концептуально обґрунтованої і життєздатної з практичної точки зору моделі управління ризиками підприємства, яка забезпечує його надійний захист від впливу ризиків і, при цьому, створює можливості для максимізації його цінності завдяки алгоритму заходів, спрямованих на нейтралізацію ризиків.

Даний вид аудиту є слід вважати досить перспективним, оскільки він не лише передбачає перевірку найбільш ризикових питань вашого бізнесу, а й дозволяє створити на підприємстві ефективну модель управління ризиками та забезпечити надійний захист від зовнішніх та внутрішніх впливів.

Список використаних джерел:

1. Auditing Organizations Through a Strategic Systems Lens. The KPMG Business Measurement Process / T.B. Bell, F.O. Marrs et al. Montvale : KPMG LLP, 1997. 300 p.

2. Cullinan C.P., Sutton S.G. Defrauding the Public Interest: A Critical Examination of Reengineered Audit Processes and the likelihood of detecting fraud. Critical Perspectives on Accounting. 2002. Vol. 13. Issue 3. P. 297-310.

3. Kutum I., Fraser I., Hussainey K. The application of business risk audit methodology within non-Big-4 firms. Journal of Financial Reporting and Accounting.

2015. Vol. 13. Issue 2. P. 226–246.

4. Knechel W.R. The business risk audit: Origins, obstacles and opportunities. *Accounting, Organizations and Society*. 2007. Vol. 32. P. 383-408.

6. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2258-19/page4>.

Сподарик Т.І.,

*магістр спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю*

Петришин Л.П.,

наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

ОСНОВНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Динамічність функціонування ринкової економіки на сучасному етапі визначає необхідність забезпечення стабільного фінансового стану підприємств, що потребує налагодження системи ефективного фінансового управління основними напрямками й аспектами діяльності суб'єктів господарювання і вмілим управлінням нею щодо забезпечення платоспроможності, прибутковості та фінансової стійкості як у короткостроковому, так і в довгостроковому періодах.

Управління фінансовим станом сучасного підприємства є одним з найважливіших для розуміння вихідної точки змін та прорахунку можливих варіантів дій, спрямованих на покращення ефективності функціонування підприємства. Це пов'язано з тим, що стійкий фінансовий стан підприємства у перспективі є необхідною умовою для його ефективних ділових взаємин, а також прийняття управлінських рішень, спрямованих на вирішення питання

обрання напрямів його діяльності та розвитку, покращення ефективності, конкурентноздатності та прибутковості. Саме цим зумовлена актуальність теми даної роботи.

У працях вітчизняних та зарубіжних економістів досліджене широке коло питань, пов'язаних з аналізом фінансового стану підприємства, його оцінкою та управлінням. Серед науковців, які приділили значну увагу дослідженням фінансового стану підприємств, слід виділити таких, як І. Т. Балабанов, Л. А. Бернштейн, Є. Брігхем, Е. Хелферт, М. С. Абрютіна та інші.

Сутність фінансового стану підприємств неодноразово намагалися охарактеризувати у своїх працях зарубіжні та вітчизняні вчені, однак єдиної думки не існує до нині. Узагальнюючи різні трактування до визначення сутності фінансового стану підприємства вважаємо, що під фінансовим станом підприємства розуміють ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності, а також своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. Фінансовий стан підприємства є результатом всіх форм діяльності підприємства, який чинить ключовий вплив на зміни проявів майбутньої діяльності підприємства.

Фінансовий стан визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал в діловому співробітництві, оцінює, в якому ступені гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів по фінансовим та іншим відносинам [1].

Що стосується управління фінансовим станом підприємства, то визначення даного поняття має базуватися на розгляді таких основних складників, як «управління» та «фінансове управління». У визначеннях сутності управління можна простежити два основні підходи: управління розглядається як процес певної управлінської діяльності [2] та як система принципів і методів [3]. Фінансове управління визначається як система раціонального управління процесами фінансування господарської діяльності підприємства [4]; як система ефективного управління фінансовими ресурсами;

як процес управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів суб'єкта господарювання та оптимізації обігу його грошових коштів [3].

Іншими словами, управління фінансовим станом підприємства – це система принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням досягнення такої фінансової позиції, що характеризується цільовим рівнем визначених показників фінансового стану і дає змогу забезпечувати достатній рівень фінансування діяльності підприємства та ефективно здійснювати її в майбутньому.

Метою фінансового управління є передбачення, недопущення, боротьба з фінансовою кризою на підприємстві в рамках повернення його до прибуткової діяльності.

Основні завдання управління фінансовим станом підприємства наведені на рис. 1.

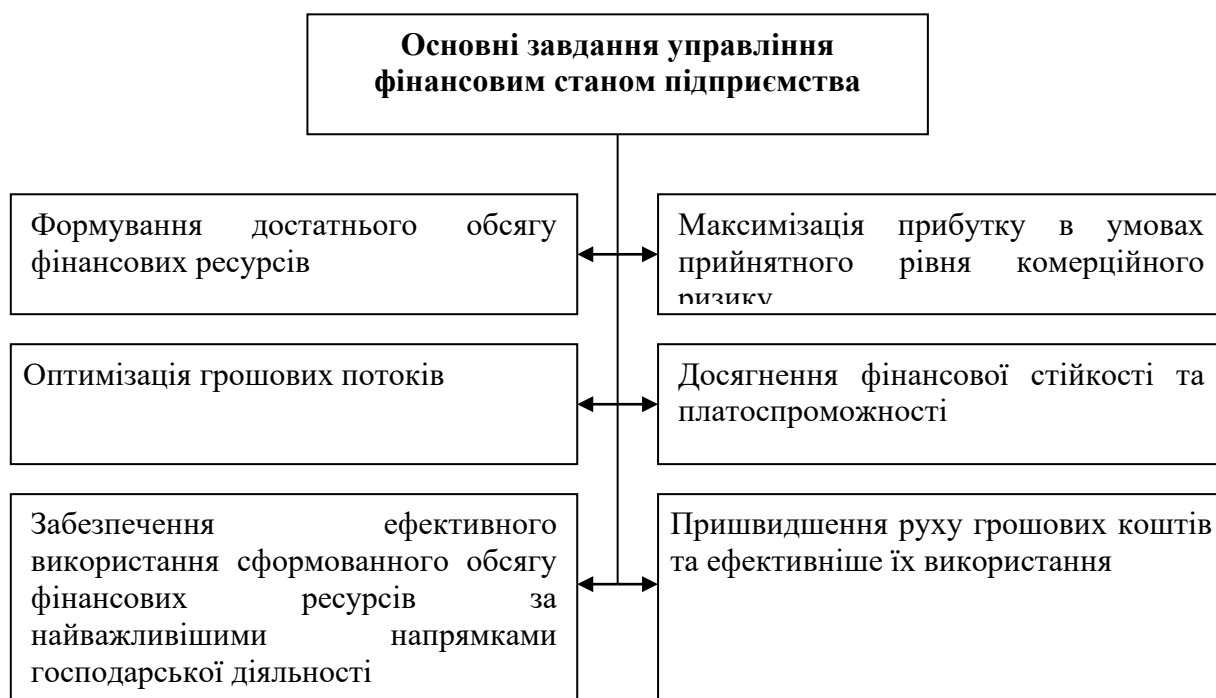


Рис.1. Завдання управління фінансовим станом підприємства

Джерело: складено на основі [5]

З точки зору потреб системи антикризового управління підприємством основним завданням управління фінансового стану є побудова ефективної

системи з із бору, обробки та інтерпретації інформації фінансового характеру на підприємстві; своєчасне діагностування передкризового стану суб'єкта господарювання; розробка і реалізація заходів, направлених на попередження фінансової кризи на підприємстві, а також над швидке відновлення його платоспроможності, достатнього рівня фінансової стійкості, встановлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, забезпечення прибутковості і зростання виробничого потенціалу і ухвалення відповідних рішень.

Крім цього, варто зазначити, що процес управління фінансовим станом підприємства повинен здійснюватися за такими етапами (рис. 2.).

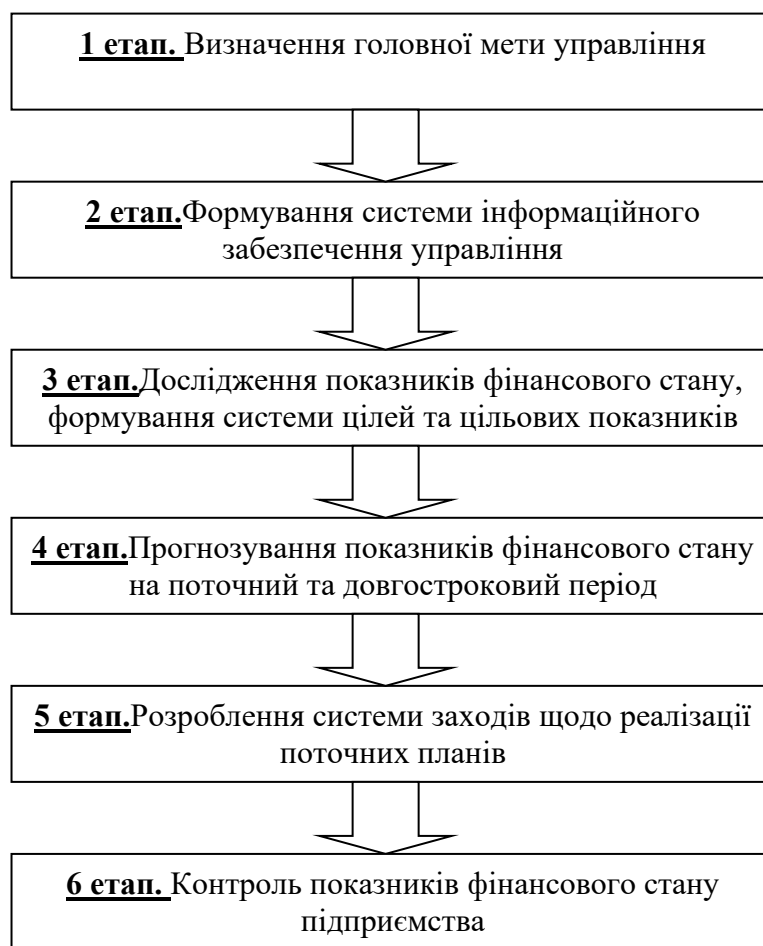


Рис. 2. Етапи здійснення управління фінансовим станом підприємства

Джерело [6]

Особливе місце серед показників, які характеризують фінансовий стан підприємства, належить показникам платоспроможності та ліквідності, які характеризують фінансовий стан господарюючого суб'єкта, його наявні та потенційні можливості ефективної діяльності. Це свідчить про можливість підприємства успішно виконувати свої грошові зобов'язання перед іншими суб'єктами ринку.

Основними причинами низької ліквідності і неплатоспроможності підприємства можуть бути [7]:

- підвищення собівартості продукції;
- втрата каналів реалізації і постійних покупців, замовників в умовах міжнародної конкуренції та форс- мажорних обставин;
- неплатоспроможність самих покупців і замовників з різних на це причин;
- значне відволікання коштів у дебіторську заборгованість та у надлишкові виробничі запаси;
- низьке обертання оборотного капіталу.

З'ясувавши, що саме негативно впливає на зміну платоспроможності та ліквідності підприємства, розробляється комплекс заходів направлених на мінімізацію впливу цих факторів.

З метою формування загальної об'єктивної картини фінансового стану підприємства і визначення «больових точок», які спостерігаються у його виробничо-фінансовій діяльності, проводиться прогнозування системи управління фінансовим станом, а також аналіз динаміки складу та структури активів підприємства і джерел їхнього фінансування. Аналіз джерел фінансування майна підприємства дозволить виявити фактори, які обумовлюють збільшення або зменшення власного капіталу товариства; визначити залежність підприємства від зовнішнього фінансування його діяльності; проаналізувати ступінь фінансування основного капіталу товариства за рахунок його власного капіталу тощо.

Таким чином, в умовах загострення економічної ситуації та нестабільного

становища через політичну ситуацію та військові дії, які відбуваються в нашій країні, підприємства досить часто через непродумане управління фінансовим станом опиняються на межі банкрутства. Адже через неправильне управління фінансовим портфелем усі підприємства, які не мають чіткого уявлення щодо їх фінансового стану та не знають як його контролювати, стикаються зі значними як фінансовими так і управлінськими труднощами.

Список використаних джерел:

1. Сарапіна О.А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2013. Вип. 1. С. 96-99.
2. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: навч. посіб.; 3-є вид., випр. і доп. К.: Знання, 2006. 350 с.
3. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.
4. Обуцак Т.А. Методологічні принципи управління фінансовим станом торговельного підприємства. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2008. № 1. С. 41-49
5. Сіліна І.В., Хацер М.В. Управління фінансовим станом підприємства в кризових умовах. *Економіка та держава*. 2015. № 11. С. 85-88.
6. Бодруг Т.М., Гаватюк Л.С. Сутність аналізу та управління фінансовим станом підприємств України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 22. С. 20-24.
7. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с.

Федорчук Х.С.,

*бакалавр спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю*

Шот А.П.,

наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

ЗНАЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДОКУМЕНТІВ В ПРАКТИЦІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Важливість документів для бухгалтера важко переоцінити. Адже людям цієї професії фактично й кроку не можна ступити без наявності відповідного документа, що підтверджує факт здійснення господарської операції. Первинні документи мають велике значення у житті підприємства, суді та в податковому обліку

Бухгалтерський облік – це упорядкована система збору, реєстрації та узагальнення інформації про господарську діяльність суб'єктів господарювання шляхом безперервного документального обліку всіх господарських операцій. Усі, які здійснюються на підприємстві мають бути чітко задокументовані та можуть використовуватися для отримання інформації, необхідної як внутрішнім (керівники, засновники, власники майна), так і зовнішнім (податкові, банки, кредитори та інші зацікавлені сторони) користувачам про діяльність підприємства та стан його майна.

Бухгалтерські документи є основним джерелом інформації для здійснення контролю за дотриманням законодавства України з обліку наявності та руху активів і зобов'язань, використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів на підприємстві.

Як відомо, будь-яка господарська операція має бути зафіксована в первинному документі. Інакше відображення господарської операції на рахунках бухгалтерського обліку буде неправомірним.

Відповідно до п. 2.1 Положення № 88 [2] первинні документи — це

документи, створені у письмовій або електронній формі, які містять відомості про господарські операції, включаючи розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на їх проведення.

Загальна роль первинних документів у житті підприємства, полягає в тому що, дані з первинних документів (особливо якщо вони мають грошовий вимірник мають значення не лише для бухгалтерського та податкового обліку, а для складання статистичних звітів, звітів з управлінського обліку, які часто допомагають вирішувати судові справи.

Будь-які документи (у т.ч. договори, накладні, рахунки тощо) мають силу первинних документів для вирішення судових справ лише в разі фактичного здійснення господарської операції. Проте, якщо фактичного здійснення господарської операції не було, хоча й первинний документ наявний, у податковому та бухгалтерському обліку вони не можуть відобразитися.

Слід зазначити, що змінилася і роль первинного документа у суді. На сьогодні первинний документ більше не підтверджує факт здійснення операцій. Це пов'язано зі змінами законодавства про бухгалтерський облік, тобто визначення первинного документа. Хоча така зміна позитивна, вона все одно приховує ймовірний ризик.

Як і раніше, без реального факту здійснення господарської операції навіть за наявності первинних документів вони юридичних наслідків не створюють (тобто і в обліку відобразитися не можуть). Адже документи мають силу первинних документів для вирішення судових справ лише в разі фактичного здійснення господарської операції.

Раніше було твердження: є первинний документ — отже, був факт господарської операції. І підприємству не потрібно було доводити це. Якщо контролер не сумнівається в достовірності державних операцій, він повинен довести, що її не існує. При цьому вони повинні мати докази недіяльності, а не лише гіпотези.

Судова практика прийняття подальших спорів обґрунтовується на презумпції добросовісності платників податків та інших учасників правовідносин

у господарській сфері.

Отже, виходить, правило «є первинний документ – був факт господарської операції» зараз не працює, і довести протилежне мають контролери. Фактично сьогодні реальність операції доводить платник податків у разі суперечки з контролерами в суді.

Важлива роль первинного документа і в податковому обліку. Відповідно до ПКУ ведення обліку на підставі первинних документів обов'язок є обов'язок усіх суб'єктів господарської діяльності. Для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством (п. 44.1 ПКУ) [4].

Отже, платникам податків заборонено формувати показники податкової звітності, митних декларацій на підставі даних, не підтверджених первинними документами.

Крім цього слід констатувати, що із 01.01.2015 р. податковий облік податку на прибуток безпосередньо залежить від бухгалтерського обліку. А підставою для останнього є первинні документи. Згідно з п. 121.1 ПКУ [4], за незабезпечення платником податків зберігання первинних документів, облікових й інших реєстрів, бухгалтерської та статистичної звітності, інших документів із питань обчислення та сплати податків і зборів протягом установлених ПКУ строків їх зберігання та/або ненадання платником податків контролюючим органам оригіналів документів або їх копій у разі здійснення податкового контролю у випадках, зазначених у ПКУ, передбачено штраф у розмірі 510 грн. (у разі повторного порушення протягом року — 1020 грн) [5].

Отже, первинні документи – фундамент, на основі якого здійснюється облік, вони є носієм інформації, яка служить підставою для прийняття управлінських рішень, для проведення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, і мають юридичну силу і доказовість як у

бухгалтерських, так і в податкових цілях тільки за наявності обов'язкових реквізитів.

Список використаних джерел:

1. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. К.: КДЕУ, 2000. 692 с.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14/ed20180701#Text>
3. Буртовой М. О. Кримінально-правове значення та види бухгалтерських документів при вчиненні злочинів у сфері господарської діяльності. Адвокат 10 (2009): 38-42. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/adv_2009_10_7%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/adv_2009_10_7%20(1).pdf)
4. Податковий кодекс України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/T10_2755
5. Про затвердження Узагальнюючої податкової консультації з питань забезпечення єдиного підходу до застосування штрафних санкцій за порушення норм Податкового кодексу України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DPA1525> (від 22 листопада 2012 року N 1046).

Хмизовець В.В.,

***бакалавр спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю***

Шевців Л.Ю.,

наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

РОБОТА БАНКІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В 2022 РОЦІ

Ефективно працююча банківська система під час війни є стратегічно важливою для держави та громадян. В цьому велика заслуга і самих банків та своєчасні професійні дії НБУ. Є реальний військовий фронт, а є фронт

фінансовий, який теж має своє значення для майбутньої перемоги. Головна місія банківської системи – не допускати перебоїв у банківському обслуговуванні громадян та компаній. І це українським банкам наразі добре вдається. Там, де не точаться бойові дії і немає загарбників, працюють відділення, поповнюються банкомати, відбувається інкасація. Без проблем проходять карткові перекази, оплати картками у торговельно-сервісній мережі, функціонують мобільні додатки банків. Це важливо, адже працюючі банки – це суттєва підтримка економічного життя та забезпечення спокою громадян за свої фінанси.

Національний банк оперативно ухвалив постанову у зв'язку із оголошенням воєнного стану по всій території України, а саме Постанову Правління № 18 від 24 лютого 2022 року “Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану”. Цією постановою визначено порядок роботи банківської системи України на час запровадження воєнного стану з 24 лютого 2022 року [1].

У Центральній та Західній Україні працюють понад 90% відділень системно важливих банків, а в цілому по країні, включаючи регіони з активними бойовими діями – майже 70%.

Безготівкові розрахунки здійснюються без обмежень. Безперебійна робота системи безготівкових розрахунків зменшує потребу населення у готівці. Водночас запроваджено певні обмеження на операції з валютою, зняття готівки та перекази коштів за кордон. Це необхідний крок, спрямований на утримання стабільності фінансової системи під час війни та на можливості відновити економіку після перемоги.

НБУ дав можливість банкам відносно спокійно рефінансуватись у моменти непередбачених розривів ліквідності. Відповідно саме собою фондування для банків стає вирішуваним завданням навіть у воєнний час.

База фондування банків залишається стабільною. Станом на 22 квітня маємо +83,6 млрд. грн. в еквіваленті (за коштами юридичних та фізичних осіб в усіх валютах за фіксованим курсом) порівняно з початком війни 24.02.2022

року. Гривневі вклади населення від початку бойових дій зросли на 21,6%. Кошти вкладників переважно акумулюються на гривневих поточних рахунках, строкові та валютні вклади скорочуються. Обсяги коштів підприємств скоротилися, адже значна частина коштів пішла на виплати заробітних план та податків. Водночас багато підприємств припинили роботу і надходження на їхні рахунки помірні [2].

Національний банк України вітає ухвалення Закону України № 2120-IX "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану".

Новий закон змінює низку правил роботи банків та небанківських фінансових установ, зокрема тих, що надають послуги з кредитування. Мета цих змін – насамперед полегшити ситуацію для українців-позичальників на час війни та післявоєнного відновлення економіки [3].

Від початку року і роздрібні, і корпоративні чисті кредити помітно зростали, станом на 24 лютого близько +4%. Початок повномасштабних бойових дій був значним і несподіваним шоком для банків і приріст кредитів зупинився:

- роздрібному сегменті після певного пожвавлення використання кредитних лімітів у перші дні війни обсяг заборгованості зменшився, за оперативними даними, на 2,1% станом на 22 квітня порівняно з 24 лютого 2022 року;
- у корпоративному – під загрозою опинилася фізична активність підприємств. Нове кредитування майже призупинилося, однак і погашення відбувалося досить кволо, в результаті кредитний портфель залишався практично незмінним. Станом на 22 квітня кредитний портфель у гривні збільшився на 2,8%, у валюті – зменшився на 2,6% порівняно з 24 лютого 2022 року.

Для підтримки бізнесу умовах війни НБУ максимально спростив умови кредитування. Більшість обмежень зняті. Банки готові продовжувати кредитування критично значущих в умовах воєнного стану секторів та

підприємств: АПК, харчопром, виробництво товарів першої необхідності, медичних товарів тощо.

На час дії воєнного стану та в тридцятиденний строк після дня його припинення споживач не буде нести відповідальності перед кредитором у разі прострочення виконання зобов'язань за споживчим кредитом.

Крім того, у разі допущення такого прострочення споживач звільняється, зокрема, від обов'язку сплати кредитором неустойки (штрафу, пені) та інших платежів, сплата яких передбачена договором про споживчий кредит за прострочення виконання (невиконання, часткове виконання) споживачем зобов'язань за таким договором.

Також забороняється у разі невиконання зобов'язань за договором про споживчий кредит збільшення процентної ставки за користування кредитом, крім випадків, коли встановлення змінюваної процентної ставки передбачено кредитним договором чи договором про споживчий кредит.

Водночас варто звернути увагу на те, що неустойка (штраф, пеня) та інші платежі, сплата яких передбачена договором про споживчий кредит, нараховані включно з 24 лютого 2022 року за прострочення виконання за таким договором, підлягають списанню.

Важливо, що нові правила не передбачають скасування відсотків за користування кредитними коштами. Таке нарахування є правомірним з боку кредитора. Кредитні канікули – це відтермінування сплати боргу, а не його прощення. Також кредитні канікули – це право кредитора, а не його зобов'язання. Саме тому рекомендуємо домовитися безпосередньо з кредитором про кредитні канікули. Однак, якщо позичальники мають достатній запас ресурсів, щоб продовжувати діяльність та обслуговувати позики, варто їх надалі сплачувати[4].

Загалом від початку бойових дій чисті гривневі кредити зросли на 2.5%, а від початку року – на 7.7% (дані на 22.04.2022 рік). Здебільшого нове кредитування здійснюється із використанням державних програм. Найактивнішими у кредитуванні зараз є кілька банків, зокрема два державних.

Станом на 18 квітня за програмами агрокредитування видано близько 2500 кредитів на загальну суму понад 6.7 млрд грн.

За період з 21 лютого по 25 квітня 2022 року у межах державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» видано 3351 кредит на загальну суму 9,88 млрд грн. Очікувано надалі активність банків у кредитуванні поживавлюватиметься через значну підтримку уряду.

Скорочення кредитування, недоотримання доходів та втрати частини кредитного портфеля знизять капітал банків. Проте банки продовжать працювати навіть, якщо їхні показники достатності капіталу будуть меншими за встановлені нормативи. Після завершення війни фінустанови матимуть достатній час, аби привести свою діяльність у норму та знову сформувати запас капіталу [5].

Отже, аналізуючи усе вищесказане, можна зробити висновки про те, що банківська система України працює злагоджено, а Національний банк України продовжує стояти на варті фінансової оборони держави. У разі необхідності він ухвалює окремі рішення стосовно порядку, обсягів та термінів впровадження додаткових заходів, що зумовлюють функціонування банківської системи України в особливий період. Відповідні дії є необхідними для забезпечення надійного та стабільного функціонування фінансової системи країни та максимального забезпечення діяльності Збройних Сил України, а також безперебійної роботи об'єктів критичної інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління НБУ від 24.02.2022 р. № 18. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18 .

2. Офіційний сайт Національного банку України: URL: <https://bank.gov.ua/> .

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL:

<https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/77303.html> .

4. Кредитування економіки під час війни як двигун для післявоєнної відбудови. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3452500-kredituvanna-ekonomiki-pid-cas-vijni-ak-dvigun-dla-povoennoi-vidbudovi.html> .

5. Статистика національного банку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/nbustatistic>.

Хмизовець В.В.,

*бакалавр спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю*

Ярема Я.Р.,

наук. керівник: д.е.н., професор кафедри обліку, аналізу і контролю

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У наш час надзвичайно актуальним є забезпечення збалансованого розвитку всіх підсистем суспільства, гармонізації інтересів різноманітних верств населення, створення міцного економічного підґрунтя для інтеграції України у світову економічну систему. Все це в значній мірі залежить від ефективної контрольної функції податків, яка проявляється через податковий контроль.

Останніми роками розвиток державного податкового контролю відбувався в умовах нестабільності податкового законодавства та негативного ставлення платників податків до своїх обов'язків щодо сплати податків. Кризові явища в економіці України, фінансова нестабільність підприємств, зменшення сукупного попиту та податкових надходжень до бюджету, а наразі ще й війна зумовили виникнення гострих дискусій між представниками

контролюючих органів і суб'єктами господарювання. Ці обставини негативно вплинули на організацію та дієвість державного податкового контролю.

У Податковому кодексі України вказано, що «податковий контроль – система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи» [1].

Особливістю податкового контролю те, що він реалізується паралельно до інших стадій податкового процесу та включає організаційну структуру, методичну основу, нормативно-правову базу, а також інформаційно-комунікаційне, матеріально-технічне та кадрове забезпечення. Податковий контроль сприяє ефективній реалізації не тільки фіскальної функції податкової системи, але й регулюючої функції, за допомогою сукупності спеціальних методологічних прийомів, форм і методів проведення контрольних процедур.

Суб'єктом податкового контролю є юридична чи фізична особа, поведінка якої регулюється нормами податкового законодавства, тобто платники податків, зборів, інших обов'язкових платежів до бюджетів і державних цільових фондів. У свою чергу, предметом податкового контролю є первинна документація, яка регламентує рух контрольованих коштів, що мають надходити від сплати податкових платежів. Об'єктом податкового контролю є правильність обчислення податкового платежу, своєчасне і повне його перерахування, виконання інших дій, безпосередньо пов'язаних з виконанням платником своїх податкових обов'язків [2].

Діяльність податкових органів, що полягає в проведенні контрольних процедур щодо дотримання податкового законодавства, є тісно пов'язаною із різними способами реалізації податкового контролю (табл. 1) [3].

Способи реалізації податкового контролю

Спосіб реалізації податкового контролю	Суть способу
Ведення обліку платників податків	Ведеться з метою створення умов для здійснення контролюючими органами контролю за правильністю нарахування, своєчасністю і повнотою сплати податків, нарахованих фінансових санкцій, дотримання податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи
Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів	Комплекс заходів, який координується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, щодо збору, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання покладених на контролюючі органи функцій
Перевірки та звірки відповідно до вимог ПКУ, а також перевірки щодо дотримання законодавства	Контроль за цим покладено на контролюючі органи, у порядку, встановленому законами України, що регулюють відповідну сферу правовідносин
Моніторинг контрольованих операцій та опитування посадових, уповноважених осіб та/або працівників платника податків відповідно до ст.39 ПКУ	Стосується встановлення відповідності умов контрольованих операцій принципу «вितягнутої руки» за допомогою одного з таких методів: порівняльної неконтрольованої ціни; ціни перепродажу; «витрати плюс»; чистого прибутку; розподілення прибутку

Система податкового контролю в Україні постійно розвивається, адаптуючись до трансформаційних процесів, що відбуваються в теперішніх умовах, проте сучасний стан податкового контролю в Україні має певні недоліки та потребує вдосконалення.

Вітчизняний податковий контроль характеризується тенденцією до зближення з європейськими вимогами, однак темпи реформування системи адміністрування податків в Україні надто повільні. Основними дестабілізуючими факторами, що впливають на ефективність податкового контролю, є:

- недостатня уніфікація вітчизняного податкового законодавства з міжнародним;
- відсутність комплексних методів оцінки та системного моніторингу контрольно-перевірочної роботи податкових органів;

- недосконале методичне забезпечення процедурних питань податкового контролю, низький рівень його автоматизації;
- відсутність підходів до гармонізації взаємовідносин учасників контрольно-перевірочного процесу;
- інституційні деформації і перекоси щодо податкової культури, дисципліни і свідомості платників податків внаслідок зростання податкового навантаження і трансакційних витрат в системі адміністрування податків.

Незрозумілість окремих положень Податкового Кодексу призводить до ненавмисних помилок при розрахунку податкових платежів їх платниками. Разом з тим, велика кількість підприємств працює в умовах тіньового бізнесу, що також сприяє ухиленню від сплати податкових платежів. В більшості випадків платники уникають сплати податкових платежів приховуючи свої доходи та зменшуючи базу оподаткування.

Існують також певні порушення зі сторони контролюючих органів. Зокрема, значний негативний вплив на функціонування податкової сфери держави здійснює наявність корупції серед працівників державної податкової служби та недосконалість процедур податкового контролю, а саме проведення частих податкових перевірок платників [4].

Нові форми податкового контролю вимагають кваліфікованої професійної праці робітників податкових органів. Для підвищення якості контрольної роботи потрібно забезпечити розвиток внутрішнього податкового аудиту як специфічної форми контролю за реалізацією і виконанням податкового законодавства податковими органами.

З початком реформування системи оподаткування України та під час формування нових завдань перед Державною податковою службою діджиталізація для власних сервісів та процесів адміністрування посідає перше місце з урахуванням найкращих світових практик. Електронний кабінет постійно розширює свої можливості.

Модернізація сучасного багатофункціонального Інформаційно-довідкового центру Державної фіскальної служби на рівні світових та

європейських стандартів дасть можливість:

- забезпечити платників податків високим рівнем податкових послуг;
- покращити якість дотримання податкових вимог податкового законодавства;
- забезпечити повну обізнаність щодо можливих змін в податковому законодавстві;
- ліквідувати практику неоднозначного трактування податкового законодавства;
- забезпечити значне зниження адміністративних витрат [5].

Отже, аналізуючи усе вищесказане, можна зробити висновки про те, що податковий контроль є обов'язковою умовою ефективного функціонування фінансової системи держави та відіграє важливу роль у забезпеченні її економічної безпеки. Особливість і важливість ролі податкового контролю в системі державного управління визначається тим, що податковий контроль повинен не лише забезпечувати фіксацію правопорушень у сфері податкового законодавства, але й запобігати проявам негативних факторів у майбутньому. Правильна організація податкового контролю повинна сприяти зростанню податкових надходжень, а також зниженню податкових ризиків держави і платників податків. Сучасна практика здійснення податкового контролю ще не повною мірою відповідає критеріям ефективності податкової системи. Розвиток податкового контролю повинен паралельно рухатися з розвитком інформаційних і цифрових технологій.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12. 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> .
2. Марків Г. Податковий контроль: проблеми та шляхи їх вирішення. *Економічні науки*. 2015. Вип. 10 (3).
3. Фоміна Т. В., Пугаченко О. Б. Організація і методика податкових перевірок: навчальний посібник. Дніпро: Середняк Т. К. 2020.
4. Синчак В.П. Податкова культура суспільства як чинник економічної

компоненти національної безпеки. *Університетські наукові записки. Хмельницький*. 2017. № 62.

5. Литвинчук І. Податковий контроль: напрями удосконалення. *Вісник ЖДТУ*. 2016. № 2.

Чапко Т.С.,

*магістр спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю*

Гончарук С.В.,

наук. керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ АУДИТУ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

На сьогодні аудит набув чітких ознак невід’ємного елемента ринкової економіки. Також українські господарюючі суб’єкти працюють за правилами, які диктують євроринок та сучасні економічні відносини.

Міжнародні стандарти аудиту – це документи, що формулюють однакові вимоги, при дотриманні яких забезпечується відповідний рівень якості аудиту й супутніх йому послуг. Міжнародні стандарти аудиту призначені для застосування при аудиті фінансової звітності, але їх можна адаптувати й для аудиту іншої інформації й надання супутніх послуг [2].

Міжнародні стандарти аудиту встановлюють та розкривають порядок застосування основних правил здійснення професійної діяльності аудиторів. При цьому такі правила не тільки визначають зміст процедур, які повинен виконувати аудитор, але й пов’язують їх з можливим потенційним результатом – якістю наданих аудитором послуг. Використання стандартів робить незалежний аудит зрозумілим для будь-якого користувача. Тому в сучасних умовах розвитку економіки, для якої характерні процеси глобалізації та

створення єдиних інформаційних стандартів, застосування МСА дозволяє розширити рамки економічної інтеграції [3].

Міжнародні стандарти аудиту призначені для застосування при аудиті фінансової звітності, але їх можна адаптувати і для аудиту іншої інформації і надання супутніх послуг. МСА містять:

- основні принципи;
- необхідні процедури;
- рекомендації по застосуванню принципів і процедур.

Забезпечена єдність структури стандартів МСА включають в себе:

- введення, де зазначаються мета стандарту і завдання, що стоять перед аудитором, а також визначення найважливіших термінів, що при цьому вживаються;

- розділи, що висловлюють суть стандарту;
- додатки (для деяких стандартів).

Насамперед, аудиторські стандарти потрібні, тому що вони дають змогу підтримувати аудиторську діяльність на відповідному рівні, змушують аудитора постійно підвищувати свій науковий та професійний рівень. Крім того, стандарти регламентують порядок здійснення аудиту, чим допомагають самим аудиторам у виконанні їхніх обов'язків (рис. 1).

Прийняття Україною в 2004 році Міжнародних стандартів аудиту викликало ряд суперечок, пов'язаних, перш за все, з мовним питанням. Згідно з Меморандумом про порозуміння з Міжнародною федерацією бухгалтерів, Міжнародні стандарти аудиту було перекладено українською мовою. Офіційна ж мова МСА – англійська. Цей момент значною мірою ускладнює роботу з нововведеннями в стандартах і своєчасністю їх застосування.

Відмічено, що вже з самого початку існували та існують досі проблеми використання стандартів в практиці українських аудиторів. По-перше, це проблема перекладу основних термінів стандартів. Так, наприклад, терміни «бухгалтер-практик», «професійний бухгалтер» або «бухгалтер громадської практики», що зрозумілі на Заході, абсолютно не мають аналогів в українській



Рис. 1. Необхідність стандартизації аудиторської діяльності [1]

обліковій практиці та правовому полі.

По-друге, такий «виграшний» для аудиту принцип як «суттєвість» в українському аудиті практично трансформується або в суцільну перевірку первинних документів, або в порівняння з наслідками діяльності об'єкта перевірки за Кримінальним кодексом, перш за все за статтями господарських злочинів. По-третє, зарубіжна аудиторська практика базується на принципі компетентності, що означає знання аудитором методики перевірки чи виконання інших аудиторських послуг. Тому стандарти аудиту слугують лише певним «протоколом» дій для досягнення мети. Так як вітчизняний аудит носить відтінки фіскального контролю, існує потреба професійного загалу саме у методиці аудиту [4].

Швидке зростання світових ринків все частіше почало звертати увагу на розвиток та потреби в МСА. Оскільки міжнародні інвестиції стають дедалі частішими, використання міжнародних стандартів аудиту стають все актуальнішими та мають низьку переваг для інвесторів та аудиторських фірм.

До переваг застосування міжнародних стандартів аудиту можна віднести підвищення довіри до аудитора зі сторони міжнародних інвесторів, ринку

капіталу, кредиторів та інших користувачів. Наприклад, при використанні вітчизняними підприємствами МСА, іноземний інвестор може причитати доступну та зрозумілу йому інформацію та вирішити чи варто вкладати кошти в ту чи іншу українську компанію.

Застосування МСА в сучасній практиці аудиту супроводжується багатьма суперечностями та невизначеностями. Досить часто вітчизняні аудиторі стикаються з відсутністю своєчасного нормативного реагування, на зміни, які відбуваються в світовій практиці аудиту. Для відповідності вимогам користувачів, сучасному аудитору доводиться звертатися до практики аудиторів з інших країн, де інформаційне та нормативне реагування більш своєчасне. Наведені обставини є досить вагомими підставами, які не дають вітчизняним аудиторським фірмам працювати «в ногу з часом» та відповідати критеріям світової аудиторської спільноти, а також мати перевагу в Україні при виборі аудиторської компанії перед іноземними аудиторськими компаніями.

Тож, можна зробити висновок, що стандарти аудиту – єдині вимоги до порядку здійснення, оформлення, оцінки достовірності інформації, до порядку підготовки чи кваліфікації, а також регламентації наданих окремих супутніх послуг і підготовки результатів аудиту. Значення стандартів полягає в тому, що вони визначають методологічні засади проведення аудиту. Застосування Міжнародних стандартів аудиту в Україні забезпечує певний рівень гарантій достовірності аудиторської перевірки, що посилює діючу систему економічного контролю.

Список використаної літератури:

1. Веріга Г.В., Бєлих Д.О. Проблемні аспекти використання міжнародних стандартів аудиту в Україні. *Економіка промисловості*. 2010. № 3. С. 202-206.
2. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2006 року / Пер. з англ. мови О.В. Селєзньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Гик, Т.Ц. Шарашидзе, Л.И. Юрківська, С.О. Куліков. К.: ТОВ "ІАМЦ АУ "СТАТУС", 2006. – 1152 с.
3. Радська В. В. Стандарт аудиту та етики. Аудит. Бібліотека українських

підручників [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
http://libfree.com/140282287_buhgalterskiy_oblik_ta_auditstandarti_auditu_etiki.html

4. Усач Б.Ф. Проблеми розвитку аудиту в Україні. *Регіональна економіка*. 2007. № 4. С. 217-222.

Чапко Т.С.,
магістр спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Львівський національний університет ім. Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку аналізу і контролю
Петригин Л.П.,
наук. керівник: д.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

АУТСОРСИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У сучасній ринковій економіці, для підвищення ефективності виробничої діяльності та покращення рівня конкурентоспроможності підприємств, використовують безперервний пошук нових форм управління бізнесом. Одним з таких методів управління і зниження витрат є аутсорсинг, який може дати компанії додаткові конкурентні переваги.

Станом на 2021 рік, можна визначити, що приблизно 90% підприємств в сучасному світі використовують аутсорсинг як мінімум для одного бізнес-процесу. Такі компанії як Toyota, Honda делегують стороннім підрядникам приблизно 70% своєї активності, а Nike віддала практично всі функції для спеціалізованих компаній, залишивши лише розробку дизайну для своєї продукції[5].

Аутсорсинг – інструмент управління, який дозволяє зосередити ресурси суб'єкта господарювання на основній діяльності, забезпечує зростання прибутку та підвищення конкурентоспроможності за рахунок передачі на

договірній основі певних неосновних функції фахівцям або компаніям, що спеціалізуються на їх виконанні і здійснюють їх ефективніше, ніж даний суб'єкт господарювання. В свою чергу, бухгалтерський аутсорсинг полягає в тому, що зовнішня компанія (аутсорсер) бере на себе обов'язки та відповідальність щодо виконання функцій бухгалтерської служби у підприємства замовника. Згідно із думками науковців аутсорсинг можна структурувати за наступними підходами (табл.1).

Таблиця 1

Підходи до визначення аутсорсингу

Підхід	Визначення
Інструментальний	Аутсорсинг – це інструмент досягнення конкурентних переваг, які пов'язані з необхідністю зосередити увагу на основній діяльності – ядрі бізнесу.
Інтегрований	Аутсорсинг – процесу «перенесення/передачі внутрішніх функції або бізнес-процесів сторонньому виконавцеві, або процесу придбання ресурсів і послуг, які забезпечують функціонування основної діяльності, у зовнішніх контрагентів.
Комплексний	Аутсорсинг становить цілеспрямоване виокремлення певних бізнес-процесів та їх реалізацію іншими організаціями, які мають відповідний досвід, знання, засоби та виконують свої обов'язки в конкретній сфері краще, ніж організація-замовник, і на договірній основі.
Коопераційний	Аутсорсинг є одним з найбільш вагомих факторів, які визначають характер розвитку економіки світу на сучасному етапі.
Ситуаційний	Аутсорсинг - напрям сучасного розвитку та управління підприємства, спрямований на підвищення конкурентоспроможності діяльності, що передбачає укладання контракту між замовником і постачальником із метою виконання останнім як основних, так і другорядних бізнес-функцій замовника за певну плату.
Управлінській	Аутсорсинг - процес передачі бізнес-процесів назовні, але наголошують на його ролі як моделі управління компанією.
Функціонально-орієнтований	Аутсорсинг – це процес передачі виконання певних функцій компанії назовні з метою зменшення витрат.

Джерело: складено автором

В Україні частіше на аутсорсинг передають: ІТ-послуги, найменше адміністративні функції (рис. 1). В свою чергу закордонна практика показала, що обсяги аутсорсингу досягли великих масштабів. Аутсорсинг дає можливість корпораціям продавати у великих масштабах не тільки готові продукти, а й послуги.

Україна за даними американської консалтингової компанії «А.Т. Kearney»

у 2019 році за своїм аутсорсинговим потенціалом зайняла 20 місце в ТОП-25 глобального рейтингу «Global Services Location Index» [6].

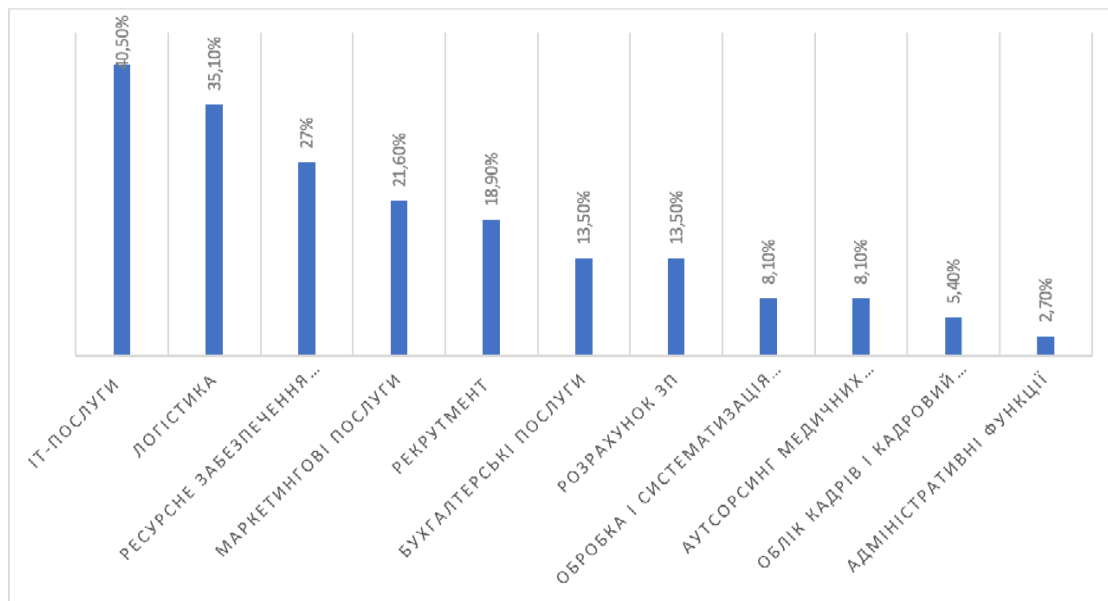


Рис. 1. Видова популярність аутсорсингових послуг в Україні у 2020 році

Джерело: складено автором на основі [4]

Проте наша держава все ж таки не є світовим лідером у сфері аутсорсингу, її випереджують країни Азії (Індія, Китай, Малайзія) та їх конкурент – США.

На сучасному етапі в Україні нараховується приблизно 80% представників малого та середнього бізнесу, які використовують у своїй практиці бухгалтерський аутсорсинг.

Його актуальність зумовлена зростанням конкуренції, яка змушує компанії підвищувати власну виробничу ефективність і скорочувати витрати, а жорстокість адміністрування у сфері податків ускладнює форми обліку та звітності для бізнесу, одночасно збільшуючи розмір штрафних санкцій за порушення.

При бухгалтерському аутсорсингу виділяють кілька варіантів роботи із замовником:

1. Повний аутсорсинг – замовник передає всі функції бухгалтера.
2. Частковий аутсорсинг – на підприємстві є штатних бухгалтер, а всі

неосновні функції (ведення кадрового обліку, перевірка окремих ділянок господарської діяльності).

3. Зовнішній контролер – аутсорсер перевіряє бухгалтерську документацію, аналізує діяльність підприємства та дає шляхи її покращення).

4. Абонентське обслуговування – аутсорсер виступає в ролі консультанта, інформує замовника про нововведення [2].

До аутсорсингових послуг щодо бухгалтерського обліку можна віднести підготовку облікових реєстрів і податкових процедур обліку відповідно до законодавства, статичної та фінансової звітності. Також можливе ведення кадрового обліку, обліку ОЗ, ведення первинної документації та складського обліку.

Передача певних бухгалтерських активностей компанії-аутсорсеру дозволить замовнику зосередити внутрішні ресурси на досягненні стратегічних цілей свого бізнесу. Аутсорсинг підвищує якість і ефективність роботи співробітників. З'являються нові можливості для зосередження уваги на збільшенні ефективності використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, на скорочення витрат. Також бухгалтерських аутсорсинг дозволить не тільки зменшити кількість витрат при виробництві, а також дасть доступ до новітніх інформаційних технологій, які у свою чергу малому та середньому бізнесу дозволять розвиватись та вирішувати більш масштабні завдання. Це може підвищити інвестиційну привабливість компанії та її конкурентоспроможність. Аутсорсинг дозволить знизити ризики, що буде забезпечувати стратегічну безпеку підприємства [3]. У табл. 2 наведено SWOT-аналіз послуг бухгалтерського аутсорсингу.

Можна зробити висновок, що на сьогодні безліч видів сучасної роботи може бути передане на виконання поза штатом співробітників. Світ змінюється набагато швидше з настанням четвертої промислової революції, ринок праці піддається незаперечному впливу, коли більшість робіт спрощується за допомогою технологій; одним з наслідків стає відступлення від звичних урегульованих трудових відносин і структур.

SWOT-аналіз послуг бухгалтерського аутсорсингу

S – strengths (сильні сторони)	W – weaknesses (слабкі сторони)
<p>1. Економічна доцільність, зниження витрат підприємства- замовника. Фокусування компанії-замовника на основній діяльності.</p> <p>2. Високий рівень професіоналізму бухгалтерів-виконавців послуг</p> <p>3. Незалежність і об'єктивність ведення обліку.</p> <p>4. Безперервність ведення бухгалтерського обліку.</p> <p>5. Для замовника - фінансова відповідальність аутсорсера.</p> <p>6. Постійна можливість отримати консультації.</p> <p>7. Розподіл ризиків між підприємством-замовником послугта виконавцем.</p>	<p>1. Недосконала законодавча база по аутсорсингу.</p> <p>2. Неможливість довгостроково планувати витрати на бухгалтерський облік (вартість послуг залежить від багатьох факторів, зокрема обсягу отриманих послуг, методів ціноутворення тощо).</p> <p>3. Непрозорий алгоритм розрахунку вартості послуг (часто необґрунтовано завищена вартість послуг).</p> <p>4. Відсутність контролю за аутсорсером.</p> <p>5. Фінансова відповідальність аутсорсера.</p>
O – opportunities (можливості)	T – threats (загрози)
<p>1. Мінімізація ризиків, уникнення ризику.</p> <p>2. Посилення стратегічної безпеки підприємства-замовника.</p> <p>3. Зростання інвестиційної привабливості підприємства- замовника.</p> <p>4. Підвищення ефективності бізнесу.</p> <p>5. Підвищення кваліфікації персоналу.</p> <p>6. Доступ до нових знань і технологій</p> <p>7. Додатковий доступ до фінансових ресурсів</p> <p>8. Передача відповідальності за виконання конкретних функцій</p> <p>9. Самостійне виконання окремих облікових функцій, які не передаються аутсорсеру.</p>	<p>1. Дотримання конфіденційності. Витік інформації внаслідок непрофесіоналізму або нечесності.</p> <p>2. Втрата контролю підприємством-замовником над власними ресурсами.</p> <p>3. Непередбачуване розірвання договору, невиконання умов договору, небажання у аутсорсингової фірми переглядати вартість договору, банкрутство фірми-аутсорсера.</p> <p>4. Бажання замовника отримати дешеві послуги, може призвести до співпраці з аутсорсером, який має низький рівень професіоналізму фахівців</p> <p>5. При укладанні договору підприємство-замовник може приховати важливі питання діяльності, що може призвести до несподіваного зростання вартості послуг у майбутньому.</p> <p>6. Втрата уваги до замовника через велику кількість клієнтів.</p>

Джерело: [1]

Бухгалтерський аутсорсинг набуває дедалі більшого практичного впровадження на вітчизняних підприємствах, оскільки цей інструментарій об'єктивно містить у собі організаційні переваги та фінансові вигоди для підприємства замовника. До таких переваг можна віднести зниження витрат на

облік, підвищення якості послуг, оптимізація податків, забезпечення неупередженості та об'єктивності обліку, доступ до додаткових ресурсів у сфері фінансів, обліку та податкових розрахунків.

Проте аутсорсинг має і низьку недоліків:ризик витоку інформації, можлива відсутність оперативності, формальне виконання обов'язків, ліквідація фірми-аутсорсера, втрата контролю над власними ресурсами, додаткові витрати часу на узгодження умов договору.

Проведений SWOT-аналіз показує, що залучення аутсорсингової компанії для ведення бухгалтерського обліку має більше переваг і можливостей, ніж недоліків і загроз.Також важливо відзначити, що при ретельному виборі компанії-аутсорсера можна позбутися майже всіх мінусів і ризиків.

Список використаних джерел:

1. Адасюк І. П. Swot-аналіз аутсорсингу бухгалтерських послуг. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 4 С. 95-99.

2. Кесарчук Г.С. Бухгалтерський аутсорсинг: поняття, види, переваги та недоліки. *Науковий вісникУжгородського університету. Сер.: Економіка*. 2014. Вип. 1. С. 201-204.

3. Лабурцева О.І. Зниження витрат підприємства за допомогою аутсорсингу: зарубіжний досвід. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 3. С. 5–9.

4. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

5. Офіційний веб-сайт Price waterhouse Coopers. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/about.html>

6. The 2019 Kearney Global Services Location Index. URL: <https://www.kearney.com/digital/gsli/2019-full-report>



НАУКА, СУМЛІННЯ, НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

